

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGIGICKÁ FAKULTA
KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Grafická úprava knihy

Book design

Bc. BARBORA MATUŠÁKOVÁ
UČITELSTVÍ VÝTVARNÉ VÝCHOVY PRO 2. STUPEŇ ZÁKLADNÍCH ŠKOL,
STŘEDNÍ ŠKOLY A ZUŠ

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ni všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne 11. dubna 2024

.....

Podpis

Tímto bych ráda poděkovala ak. soch. Tomáši Chorému, ArtD. za odborné konzultace.
Dále také Alici Kolářové za poskytnutí svých básní a umožnění použít je při tvorbě knihy.

Upozornění

Tento text je jen doprovodem k magisterské diplomové práci (viz. Přílohy)

Anotace

V teoretické části se okrajově zabývá typografií a sazbou poezie. Obsahuje rešerše, které napomáhají při praktické části. Praktická část popisuje jednotlivé kroky při tvorbě knihy – tvorbu ilustrací a tvorbu sazby. Praktická část je ukončena fotodokumentací výsledné knihy. V didaktické části je popsána hodina výtvarné výchovy na 2. stupni ZŠ, která byla inspirována praktickou částí diplomové práce. Hodina byla zaměřena na tvorbu knižní ilustrace.

Annotation

In the theoretical part, it deals with typography and typesetting of poetry. It includes research that aids in the practical section. The practical part describes individual steps in book creation – illustration creation and layout design. The practical section is concluded with photographic documentation of the resulting book. In the didactic part, a visual arts lesson at the elementary school is described, which was inspired by the practical section of the thesis. The lesson focused on book illustration creation.

Obsah

Úvod.....	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1. Typografie.....	9
1.1. Zrcadlo sazby	9
1.2. Odstavcová sazba	10
2. Sazba knihy.....	10
2.1. Titulní část knihy.....	10
2.2. Sazba poezie a veršů	12
2.3. Závěrečná část knihy	12
2.4. Písmo.....	12
2.4.1. Písmová rodina	13
2.5. Formát	14
3. Minimalismus v grafickém designu.....	14
4. Současná česká poezie.....	15
4.1. Básnická ocenění.....	16
4.1.1. Státní cena za literaturu	16
4.1.2. Cena Jiřího Ortena.....	16
4.1.3. Magnesia Litera.....	16
4.1.4. Cena Václava Buriana Olomouc.....	17
5. Autorská poezie na sociálních sítích.....	17
6. Rešerše obalů knih s poezií.....	23
7. Rešerše typografické úpravy knih s poezií.....	32
8. Rešerše ilustrátorů knih	39
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	47
9. Alice Kolářová – Cibuloviny	47
10. Realizace knihy.....	48
10.1. Formát a rozsah stran	48
10.2. Zrcadlo sazby	48
10.3. Sazba	48
10.4. Písmo a velikost	50
10.5. Barevnost knihy	50

10.6. Ilustrace.....	51
10.7. Vazba.....	60
10.8. Obálka.....	60
10.9. Přebal.....	62
11. Finální podoba knihy	63
III. DIDAKTICKÁ ČÁST.....	65
12. Didaktický výstup.....	65
Závěr.....	70
Seznam literatury	71
Seznam knižní literatury	71
Seznam internetových zdrojů.....	73
Obrázkové zdroje	76
Anotace.....	82

Úvod

Cílem této diplomové magisterské práce je grafická úprava a vyhotovení básnické sbírky s názvem Cibuloviny, jejíž autorkou je amatérská spisovatelka Alice Kolářová. Teoretická část se zabývá krátkým úvodem do oboru typografie a grafické úpravy knih, dále se věnuje specifickým sazby textů veršů a poezie a nástinu soudobé české literárně-básnické scéně. Je zde i zmínka o přetrvávajícím trendu minimalismu v grafickém designu. Obsahem jsou mj. i vizuální řešerše amatérských spisovatelů sdílících svou tvorbu na sociálních sítích, řešerše obalů knih současné české a zahraniční poezie, řešerše sazby a úpravy textu s poezií. Poslední řešerší je rozsáhlý přehled ilustrátorů, kteří vytváří digitální nebo lineární knižní ilustrace.

Praktická část obsahuje podrobně popsany postup při tvorbě knihy autorských básní včetně ilustrací, a to od seznámení s autorčinou koncepcí přes návrhy prvních ilustrací a sazby, barevnosti, výběru formátu a vazby knihy až po samotnou finální realizaci. Součástí je i pořízená fotodokumentace konečného produktu.

Poslední část – část didaktická – navazuje na praktickou část diplomové práce. Popisuje hodinu výtvarné výchovy, která proběhla na druhém stupni základní školy během mé první souvislé pedagogické praxe. Zadáním pro žáky bylo vytvořit autorské ilustrace k básním.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Typografie

Typografie je obor, který se zabývá písmem – jeho rozmístěním, velikostí, druhem znaků (liter). Základem při tvorbě knižní sazby je výběr písma pro text. Dobře odvedená typografická práce má mít kromě informační hodnoty i hodnotu estetickou. Toho typograf nebo grafik dosáhne díky ustáleným pravidlům, které se týkají samostatných znaků nebo odstavců. Sazba znaků se dělí na hladkou, smíšenou a dále na tabulkovou, matematickou, cizojazyčnou. Hladká sazba je tvořena z jednoho druhu písma a všechny strany hladké sazby mají stejný počet sloupců. Smíšená sazba se využívá k sázení samostatných slov a vět, jenž se diferencují od ostatního textu.¹

Tvorbu knihy lze rozdělit na tři části: tvorba zrcadla sazby, vytvoření odstavcových či znakových stylů a vložení a úprava textu.²

1.1. Zrcadlo sazby

Tvorba zrcadla, neboli technického nákresu, je velmi důležitá, jelikož slouží jako technická pomůcka pro umístění veškerých prvků na stránce. Základní nákres tiskové strany určuje kompozici a rozmístění všech tiskových prvků – paginace (číslování stránek), záhlaví, obrázků, poznámek atd.. Často se do zrcadla zaznamenává i barevnost dokumentu. Zrcadlo se tvoří v měřítku 1:1 a dvoustrana zrcadla musí vytvořit jednotný celek.

Textové pole (text) se označuje v tomto technickém nákresu obdélníkem s linkami. Nadpisy a názvy kapitol se zaznamenávají také obdélníkem, odděleným od obdélníku textového pole. Plocha odpovídající obrázku se na stránkách zrcadla značí geometrickým tvarem s diagonálou. Zrcadlo sazby se sází v některém z typografických programů, mezi které patří např. Adobe InDesign, Affinity

¹ AMBROSE, Gavin; HARRIS, Paul. *Grafický design: Typografie*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, a. s. 2010. ISBN 978-80-251-2967-8. s. 14.

BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconimica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3. s. 87.

KOČIČKA, Pavel; BLAŽEK, Filip. *Praktická typografie*. Vyd. 2. Brno: Computer Press, a. s. 2004. ISBN 80-722-6385-4. s. 165.

POLÁCH, Vladimír P. *Úvod do typografie a počítačové grafiky*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2018. ISBN 978-80-244-2063-9. s. 43.

HORNÝ, Stanislav. *Praktická učebnice typografie a sazby*. Vyd. 1. Professional Publishing, s. r. o. 2018. ISBN 978-80-88260-27-1. s. 9-10.

² KOČIČKA, Pavel; BLAŽEK, Filip. *Praktická typografie*. Vyd. 2. Brno: Computer Press, a. s. 2004. ISBN 80-722-6385-4. s. 165.

Publisher...), po jeho vytvoření se uloží jako šablona, tu si následně sázeč v programu otevře a umístí uje na vyznačená místa text popřípadě obrázky.³

1.2. Odstavcová sazba

Hlavním významem odstavce (paragrafu) je členění textu. Nejčastějším paragrafovým zarovnáním je tzv. *zarovnání do bloku*. Dále rozlišujeme *sazbu na levý praporek*, *pravý praporek* nebo *sazbu na střed*, která je obzvlášť vhodná na sazbu básní. U odstavce dáváme pozor na odsazení prvního řádku, délku prvního a posledního řádku a na výskyt tzv. *parchantů*. Parchanti – vdovy a sirotci – jsou v sazbě relativně tolerované. Zmizení takového nežádaného řádku je možné dosáhnout různými způsoby. Nejjednodušší je úprava mezislovní mezery nebo ruční rozdělení slova. Při zarovnávání textu do bloku vzniká riziko výskytu tzv. *řek*, nebo-li několik mezer mezi znaky, které tím narušují sazbu. Kvůli komplikované sazbě se málo využívá *asymetricky uspořádaný text*, který je vhodný pro sazbu experimentální poezie. Toto uspořádání textu může vypadat atraktivně, ale může být zároveň hůře čitelné.⁴

2. Sazba knihy

Typografická úprava a obsah knihy musí být v souladu. Lze říci, že převážně většina knih má společnou strukturu jak vyplývá z následujícího textu.⁵

2.1. Titulní část knihy

Obsahem této části knihy je obálka, patitul, frontispis, vydavatelský záznam, anotace, předmluva (úvod), mezititul a obsah, který může být umístěn i v závěrečné části knihy.⁶

³ BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconimica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3. s. 33-34.

BERAN, Vladimír, kolektiv. *Aktualizovaný typografický manuál*. Vyd. 8. Praha: Grafické studio Kafka design. 2016. s. 14-15.

⁴ BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconimica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3. s. 198.

POLÁCH, Vladimír P. *Úvod do typografie a počítačové grafiky*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2018. ISBN 978-80-244-2063-9. s. 43-44.

BERAN, Vladimír, kolektiv. *Aktualizovaný typografický manuál*. Vyd. 8. Praha: Grafické studio Kafka design. 2016. s. 22-23.

⁵ HORNÝ, Stanislav. *Praktická učebnice typografie a sazby*. Vyd. 1. Professional Publishing, s. r. o. 2018. ISBN 978-80-88260-27-1. s. 108.

⁶ BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconimica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3. s. 123.

Obálka je pevnou součástí knižního bloku, nesmí se zaměnit s přebalem knihy, který slouží jako ochranný obal knihy, a je vytvořen z měkkého papíru, často je opatřen lakováním nebo laminací. Dalším významem přebalu je zaujmout čtenáře svým vzhledem. Lze ho využít jako místo, na které se vloží biografie o autorovi nebo anotace příběhu. Titulní strana obálky obsahuje název knihy, jméno spisovatele, zpravidla i ilustraci a logo nakladatelství. Na hřbet obálky se umísťuje opět jméno spisovatele a název literárního díla. Má-li hřbet méně než pět milimetrů, není dostatečně široký pro sazbu textu, a proto zůstává zpravidla prázdný. Na zadní stranu obálky typograf sází ISBN kód, případně anotaci či recenzi knihy. Ovšem zadní strana smí být i prázdná.⁷

Patitul se v knize může objevit maximálně dvakrát. První patitul obsahuje logo nakladatele, druhá strana je bez textu. Druhý nese zase název díla a jméno spisovatele. Zadní strana druhého patitulu se nazývá frontispis. Na patitulu musí typ fontu odpovídat fontu, který je použit v textové části knihy. Velikost fontu by měla být spíše menší.⁸

Frontispis (protititul) je označení pro jednu až tři stránky navazující na patitul. Tyto stránky nenesou paginaci. Končí vždy na levé straně, na protější straně posledního protititulu je titulní stránka. Frontispis můžeme rozdělit na tři typy podle jeho obsahu: vakát (prázdná strana), klasický frontispis (ilustrace korespondující s obsahem knihy, geografická mapa, fotografie nebo kresba autora), celek s titulní stranou (propojená dvojstránka textem či ilustrací).⁹

Titulní stránka nese název knihy, písmo na ní odpovídá základnímu fontu celé knihy. Tato strana může nést jen název, rok vydání a jméno autora. U některé literatury, např. dětské, se na titulní straně může objevit ilustrace. Na rubu titulního listu jsou umístěny vydavatelské záznamy tj. značka copyright, rok vydání, mezinárodní kódové číslo knihy. Tyto informace se sází menší velikostí písma se zarovnáním na levý praporek. Na stejné rubové stránce lze situovat i anotaci. Na liché stranu za anotaci lze umístit i věnování od autora, citát nebo motto.¹⁰

⁷ BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconimica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3. s. 123-130.

⁸ BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconimica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3. s. 123.

⁹ BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconimica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3. s. 123-124.

¹⁰ BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconimica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3. s. 124-125.

2.2. Sazba poezie a veršů

Základní část knihy se rozděluje na kapitoly, podkapitoly či oddíly. Začátek nové kapitoly má stejný styl a začíná vždy na levé straně. Textová část může být doplněna o ilustrace. Obzvláště sazba poezie by měla podpořit estetickou hodnotu díla a navodit dobrý vizuální dojem, je tedy důležitá, stejně tak i grafická úprava textu popřípadě ilustrací.¹¹

Každá báseň se v knize sází na jednu stránku. Básně se člení do slok a veršů, které se dělí volným řádkem. Nejčastěji se používá zarovnání na levý praporek. Pokud se báseň přesahuje textový rámeček na stránce, rozdělí se mezi slokami a text se vloží na další stranu. Verše by měly zůstat v celku. Častěji se používá sazba v jednom sloupci, ale pokud jsou básně úzké v řádku, lze zvolit i sazbu dvousloupcovou. Podle vzoru, který vytvoříme na stránce zrcadla, pak sázíme i další jednotlivé básně. Na začátku básni se mohou objevovat iniciály, které slouží jako dekorativní prvek na stránce, často upoutají čtenáře. Iniciály mohou být velmi kresebně propracované.¹²

2.3. Závěrečná část knihy

Závěrečná část souvisle navazuje na textovou část knihy a je závislá na mna literárním druhu knihy. Nejčastěji ji tvoří obsah a tiráž. Obsah popisuje pořadové uspořádání knihy, jejích částí nebo kapitol společně s jejich stránkovým umístěním. Tiráž je poslední strana, na kterou se umísťují informace o nakladateli a vydavateli dané publikace. Také se zde uvádí celé jméno autora, název knihy, jméno autora grafické úpravy, dále doporučená cena, číslo vydání, a kód ISBN.¹³

2.4. Písmo

Výběr písma u poezie je velmi zásadní, musí se zohlednit jeho stupeň a kresba. Volbu písma je vhodné odvíjet podle obsahu básně. Některé žádají výrazný a velký typ fontu, jiné zas písmo zdobené a křehké. Pro čitelnost básně je důležitý proklad písma mezi řádky. Jakýkoliv text přestává být snadno čitelný, jsou-li jsou řádky příliš blízko sebe.

¹¹ BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconimica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3. s. 125-131.

KOČÍČKA, Pavel; BLAŽEK, Filip. *Praktická typografie*. Vyd. 2. Brno: Computer Press, a. s. 2004. ISBN 80-722-6385-4. s. 208.

¹² BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconimica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3. s. 131-137.

¹³ BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconimica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3. s. 130.

Od formátu knihy vychází velikost použitého písma. Čím větší je kniha, tím větší může být i písmo, a naopak. Velikost by měla být přiměřená.¹⁴

Písmo neboli písemný znak spadá do základního souboru znaků. Do souboru znaků patří také číslice, interpunkční a diakritická znaménka a glyfy. Písmena rozlišujeme dle typografického názvosloví na verzálky (majuskule), čili velká písmena a na minusky (minuskule) – malá písmena. Pro krátký text či nadpis můžeme využít verzálky a kapitálky (velká písmena ve velikosti malých písmen). Pro text, který je určený na delší čtení, je vhodnější použít patkové písmo, bezpatkové písmo může být při čtení unavující.¹⁵

2.4.1. Písmová rodina

Písmová rodina je označení pro skupinu všech variant určitého základního písma – různé řezy písma, tloušťky, kurzívy, atd. Pro jednotný vzhled sazby je vhodné využít varianty písma spadající do jedné písmové rodiny. Varianty písma z jedné písmové rodiny je vhodné použít tehdy, pokud je potřeba v textu některá ze slov odlišit nebo zvýraznit, a není nutno tak použít jiný druh písma. Pro základní text se používá základní písmo (regular types). Pro zvýraznění písma v textu se je možné zvolit kurzívu (Italic types) – písmo se šikmým řezem, polotučný či tučný řez (bold types) nebo kombinaci tučná kurzíva. Výše zmíněná tloušťka písmové tahu (duktus) je podstatným znakem kresby písma, na kterém také závisí čitelnost písmových znaků. Vyjadřuje se poměrem tloušťky tahu k výšce písma.¹⁶

¹⁴ BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconimica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3. s. 131-132.

PECINA, Martin. *Knihy a typografie*. Vyd 3. Brno: nakladatelství Host, s. r. o. 2017. ISBN 978-80-7577-040-0. s. 297.

¹⁵ BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconimica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3. s. 53.

BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconimica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3. s. 131-132.

BERAN, Vladimír, kolektiv. *Aktualizovaný typografický manuál*. Vyd. 8. Praha: Grafické studio Kafka design. 2016. s. 2-3.

KOČÍČKA, Pavel; BLAŽEK, Filip. *Praktická typografie*. Vyd. 2. Brno: Computer Press, a. s. 2004. ISBN 80-722-6385-4. s. 165.

¹⁶ AMBROSE, Gavin; HARRIS, Paul. *Grafický design: Typografie*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, a. s. 2010. ISBN 978-80-251-2967-8. s. 61-62.

BERAN, Vladimír, kolektiv. *Aktualizovaný typografický manuál*. Vyd. 8. Praha: Grafické studio Kafka design. 2016. s. 28-31.

2.5. Formát

Formát se odvozuje od typu literárního žánru. Sbírký básní se obvykle z důvodu relativně sporého textu vydávají v menším formátu, což samo o sobě přináší určité výhody – lze je držet v jedné ruce, lze je mít v menší tašce nebo kabelce a lze je tak číst téměř kdekoliv. Výběr formátu knihy by měl patřit do první fáze tvorby knihy. Od něj se pak odvozuje velikost písma a nejdelšího řádku (verše). Velikost spisu zpravidla určuje i orientaci stránek, tedy zda bude kniha orientovaná na výšku nebo na šířku.¹⁷

Nejpoužívanějším formátem pro výrobu knih, katalogů či časopisů je obdélník orientovaný na výšku. Dalším formátem je formát úzký obdélník, tzv. „francouzský“. Tento typ obdélníku (také orientovaného na výšku) je vhodný např. při tvorbě jídelního menu nebo propagačních brožur. Formát obdélníku orientovaného na šířku není ergonomický pro snadný a pohodlný úchop. Předpokládá se, že kniha toho formátu bude ležet otevřená na stole. Tento tzv. „italský“ formát se vybírá např. při tvorbě dětských knih nebo knih obsahujících fotografie. Čtvercový rozměr knih byl oblíben ve 20. století, chybí v něm dynamika výšky a šířky. Dnes se používá zejména pro propagační materiály a katalogy. Lze vytvořit samozřejmě i atypické formáty, které jsou ale finančně a typograficky poměrně náročné, proto se s nimi moc často nesetkáváme. Atypický formát je možno zvolit pro tvorbu limitovaných edicí nebo knižních speciálů.¹⁸

3. Minimalismus v grafickém designu

Minimalismus se v grafickém designu objevuje už od čtyřicátých let minulého století. Je to nadčasový a oblíbený styl využívaný v umění a v architektuře. V grafickém designu se minimalismus vyznačuje redukcí dekorativismu a klade důraz na obsah a funkčnost. Zaměřuje se na podstatné elementy, pracuje s minimem, čistými plochami, základními tvary, strukturami a linkami. Zásadou těchto prvků bude tento styl zcela jistě nadčasový. Minimalistický styl dává designu přímočarost a soustředíme se tak jen na to, co má grafika sdělit. Často se minimalistická grafika kombinuje se sytými barvami. Minimalismus se v grafickém designu formoval na základě

¹⁷ PECINA, Martin. *Knihy a typografie*. Vyd 3. Brno: nakladatelství Host, s. r. o. 2017. ISBN 978-80-7577-040-0. s. 91-96.

BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconimica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3. s. 29.

¹⁸ BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconimica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3. s. 29-30.

švýcarského designového stylu, pro který byl typický bezserifový font, prázdný prostor okolo grafiky, velká fotografie a výrazná barva.¹⁹

4. Současná česká poezie

Česká poezie ve 21. století je velmi stabilní, honosí se dostatkem literárních děl i autorů. Na rozdíl od 90. let 20. století, kdy se nacházela v útlumu a objevovaly se i pochyby se o jejím přežití. Poezie dostává prostor v masmédiích, oblíbená jsou také autorská čtení, samozřejmě ji najdeme i v tištěné podobě knižní i v literárních periodících. Stále více se prosazuje poezie ve virtuálním prostoru internetu (literární servery, sociální sítě, blogy). Nebývá zavedeným zvykem, že by byla nová česká poezie překládána do cizích jazyků. Děje se to jen ve výjimečných případech, stejně tak jako překlad poezie z cizího jazyka do jazyka českého. Souvisí to samozřejmě i s uměleckou náročností tohoto literárního žánru.

V současné básnické tvorbě převažuje tvorba lyrická. Epické básně v současné tvorbě nenajdeme. V poezii lze zaznamenat několik tvůrčích směrů. Tzv. poezie všedního dne vychází z popisu detailů běžných momentů. Této literatuře se věnují autoři všech generací. Dalším směrem je náboženská poezie vycházející z křesťanství, resp. náboženského prožitku. U mladé generace autorů se náboženská poezie prolíná často s poezií všedního dne. Autori, kteří se svými verši snaží vyjadřovat k současným problémům, řadíme k autorům angažované poezie. Zajímavou poezií je i poezie označována jako experimentální – mísí se v ní např. slova různého původu nebo různé jazyky. Významným směrem v poezii je i poezie imaginativní a surrealistická.²⁰

¹⁹ Grafické trendy 2024 – Podívejte se, co se dostává na vrchol. Justprint. 2023. Online. Dostupné z: <https://justprint.cz/blog/graficke-trendy-2024-podivejte-se-co-se-dostava-na-vrchol/> [cit. 2024-03-07]. Minimalismus. Ilincev. [nedatováno] Online. Dostupné z: <https://www.ilincev.com/minimalismus> [cit. 2024-03-07].

Trendy v grafickém designu 2023. ImperialMedia. 2023. Online. Dostupné z: <https://www.imperialmedia.cz/trendy-v-grafickem-designu-2023/> [cit. 2024-03-07].

Velký přehled trendů pro rok 2024 v grafice a webdesignu. Beneš&Milch. 2024. Online. Dostupné z: <https://www.benes-michl.cz/blog/velky-prehled-trendu-pro-rok-2024-v-grafice-a-webdesignu/> [cit. 2024-03-07].

²⁰ STEHLÍKOVÁ, Olga; ZEDNÍK, Ladislav. Současná česká poezie. Czechlit. 2017. Online. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/feature/soucasna-ceska-poezie/> [cit. 2024-01-20].

ŠIDÁK, Pavel. Česká poezie od roku 2000 do současnosti – Poznámky k české literatuře pro děti a mládež. Čtenář. 2014. Online. Dostupné z: <https://www.svkkl.cz/en/ctenar/clanek/952> [cit. 2024-03-18].

4.1. Básnická ocenění

Stávající básnická ocenění (Cena Jiřího Ortena, Magnesia Litera, Státní cena za literaturu) pomáhají básníky autorské tvorby zviditelňovat na současné scéně. Mimo básnická ocenění se v České republice konají festivaly a básnické soutěže, mezi které například patří Literární cena Vladimíra Vokolka, Ortenova Kutná Hora a další.²¹

4.1.1. Státní cena za literaturu

Tuto cenu uděluje Ministerstvo kultury České republiky od roku 1995, pokračuje tím v tradici, která má kořeny sahající do období tzv. první republiky. Vyznamenávána jsou významná díla literatury vydaná v českém jazyce v daném roce nebo roce předešlém.²²

4.1.2. Cena Jiřího Ortena

Cena se uděluje autorům básnického díla, kteří jsou mladší třiceti let. Požadavkem pro účast v soutěži je vydání díla knižně nebo v časopise během jednoho roku před uzavěrkou soutěže, básně musí být v českém jazyce. Od roku 2009 soutěž organizuje Svaz českých knihkupců a nakladatelům. Autor smí cenu získat pouze jednou.²³

4.1.3. Magnesia Litera

Mezi důležité úkoly prestižních knižních cen Magnesia Litera patří propagace kvalitní literatury. Do soutěže se mohou přihlásit tituly bez ohledu na žánr. Cenu mohou získat i knihy, které jsou přeloženy z cizího jazyka.²⁴

²¹ STEHLÍKOVÁ, Olga; ZEDNÍK, Ladislav. Současná česká poezie. Czechlit. 2017. Online. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/feature/soucasna-ceska-poezie/> [cit. 2024-01-20].

²² Státní cena za literaturu. Czechlit. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/hlavni-oceneni/statni-cena-za-literaturu/> [cit. 2024-01-20].
Státní cena za literaturu a státní cena za překladatelské dílo. Ministerstvo kultury. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/statni-cena-za-literaturu-a-statni-cena-za-prekladatelske-dilo-laureati-cs-109> [cit. 2024-01-20].

²³ Cena Jiřího Ortena. Czechlit. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/hlavni-oceneni/cena-jiriho-ortena/> [cit. 2024-01-20].

Cena Jiřího Ortena. 2018. Online. Dostupné z: <https://www.cenajirihoortena.cz> [cit. 2024-01-20].
Statut ceny. Cena Jiřího Ortena. 2018. Online. Dostupné z: <https://www.cenajirihoortena.cz/statut-ceny/> [cit. 2024-01-20].

²⁴ O liteře. Magnesia Litera. [nedatováno] Online. Dostupné z: <https://www.magnesia-litera.cz/o-liteře/> [cit. 2024-01-20].

4.1.4. Cena Václava Buriana Olomouc

Soutěž vznikla ve spolupráci s Muzeem umění Olomouc. Soutěže se účastní současní lyriku píšící slovenští, čeští, němečtí, ploští a maďarští spisovatelé. V roce 2023 proběhl 8. ročník této olomoucké literární soutěže.²⁵

5. Autorská poezie na sociálních sítích

Také sociální sítě mohou sloužit jako platforma pro sebe prezentaci. Mnoho amatérských i profesionálních autorů vydává básně online na svých oficiálních profilech na sociálních sítích, jako je Instagram, Facebook, X, Pinterest a jiných. Právě tyto sociální sítě umožňují autorům neustálý kontakt a interakci se sledujícími, které tak zcela jistě můžeme nazvat fanoušky. Básně autor může sdílet bez omezení množství a času, a to zcela zdarma. Básníci se mezi sebou sledují, vzájemně se znají a čtou.

Richardovy básně @richardovy_basne

Aktivní účet, na který pravidelně přispívá autor básní pod pseudonymem @maly.buddha. Účet je vizuálně velmi zajímavý. Básně jsou sdíleny na pastelově barevném pozadí, nejčastěji na modré, žluté a růžové. Text je zbytečně veliký ku čtvercovému formátu a použitý font je bezserifový. Některé příspěvky obsahují i barevnou až dětskou ilustraci, která je vytvořena nejspíše v grafickém programu. Profilový obrázek účtu odpovídá značce autora a objevuje se i v pravém dolním rohu každého postu.

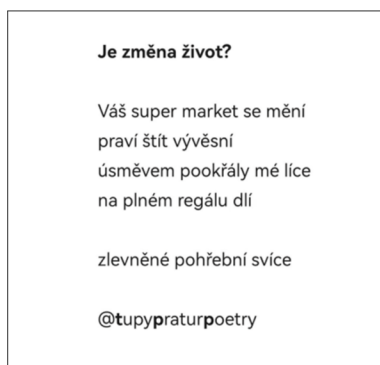

Obr. 1. – Richardovy básně

²⁵ Cena Václava Buriana Olomouc. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://www.cvbo.cz> [cit. 2024-04-05].

Hlína a led @tupypraturpoetry

Anonymní spisovatel/ka současné české poezie sdílí svou autorskou tvorbu na instagramovém účtu. Příspěvky nejsou tvořené v jednotném vizuálním stylu. Společným vizuálním prvkem je bílé pozadí. Básně nejsou jednotně zarovnané. Některé jsou zarovnané na pravý praporek, jiné zase zarovnané na střed. Mezi posty se objevují fotografie linkového papíru s ručně, ne moc úhledně, psanou poezií. Obrázky se vyskytují velice zřídka a jsou tvořené černou linií. Tvůrkyní ilustrací je @zasnena_divka. Ani písmo není sjednocené. Střídá se serifový font, styl písma psaného na psacím stroji a bezserifový font, nejspíše Calibri nebo Ariel. Básně jsou signifikovány v dolní části @tupypraturpoetry.

Obr. 2. – Hlína a led

Jindřich Čech @vpasti

Instagramový účet @vpasti sleduje přes deset tisíc sledujících. Na první pohled vizuálně sjednocený profil, básně jsou psané bílou barvou a usazenou na antracitovém pozadí, styl řezu písma je bezserifový. Text je zarovnán na střed nebo na levý praporek a je umístěn vždy uprostřed čtvercového pozadí. Novější příspěvky neobsahují ilustrace, u básní zveřejněných do roku 2020 se ale vyskytují bílé minimalistické linkové kresby umístěné různě kolem slov.

Obr. 3. – báseň V pasti

M.K. @poesie.pinsel

I přesto, že @poesie.pinsel je účet nový, blíží se počet sledovatelů k tisíci. Profil s německy psanou poezií, jejíž autor sdílí svou básnickou sbírku pouze pod iniciály M.K., má velmi zajímavý profil. Básně doprovází ilustrace opět vytvořené černou vektorovou linií. Kdo je autorem těchto ilustrací není známo. Obrázky jsou v příspěvcích dominantním prvkem. Text není pokaždé zarovnán a není umístěn pevně na jednom místě, přesto nebo právě proto není narušen celkový vzhled profilu. Proklad mezi řádky by mohl být trochu větší, autor pracuje s velkým množstvím písmen na malém prostoru.

Obr. 4. – báseň od M.K.

Psano_srdcem @psano_srdcem

Instagramový účet, který zcela jistě zaujme svým vizuálem. Momentálně účet obsahuje přes tři sta dvacet postů s autorskými básněmi. Anonymní autor v něm střídá posty s různými styly pozadí. V minulosti autor nebo autorka volil/a jednobarevnou

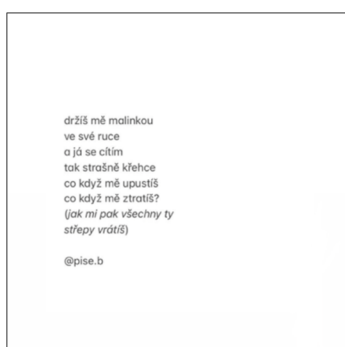
plochu, která se podle měnila dle umístění v profilu. Od listopadu 2023 se pozadí proměnilo a autor sdílí své díla na pozadí s fialovými skvrnami. U nejnovějších básniček se vyskytují jednoduché minimalistické liniové kresby, které decentně doplňují malým písmem psaný text.

Obr. 5. – básně @psano_srdcem

Bára Vencálková @pise.b

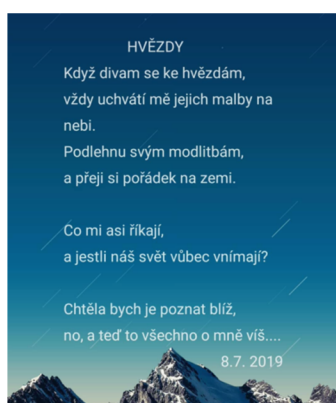
Tato spisovatelka autorské poezie patří mezi nejznámější internetové spisovatele v České republice. Její tvorbu sleduje přes dvacet dva tisíc fanoušků. Zasluhou úspěšného zveřejňování poezie na internetu autorka vydala pět básnických sbírek i knižně. Na jejím profilu nalezneme příspěvky s poezií zaznamenané na fotografii, jiné jsou vytvořeny skrze počítačovou grafiku. Valná většina je sdílena na bílém pozadí. Pasáže slov jsou na čtvercové ploše u každého postu umístěny pokaždé na jiném místě. Básně nejsou doplněny žádnými obrázky. Autorka v textu nerozlišuje velká a malá písmena. Font je bezserifový.

Obr. 6. – básně od @pise.b

Básně na počkání @basne_pro_vsechny

Profil @basne_pro_vsechny na Instagramu obsahuje autorské amatérské básně, jenž jsou tvořeny anonymním spisovatelem/kou publikující příspěvky od zimy 2019. Uživatel je momentálně delší dobu neaktivní, poslední příspěvek, kterým přispěl, je z července 2020. Celkový profil nemá jednotný vizuální styl. Převažují příspěvky s jednobarevným pozadím. Mezi příspěvky se opakují posty se stále stejnou fotografií vrcholů hor s oblohou plnou s padajícími kosmickými tělesy. Obrázek působí kýčovitým dojmem. První příspěvky jsou doplněny ilustracemi listů. Některé posty obsahují básně, které jsou umístěné do dvou navazujících fotografií. Text postů je psán bezserifovým typem písma s jednotnou velikostí písma a nadpis není stylově odlišen od zbylého textu. Báseň je tvořena obvykle dvěma až čtyřmi slokami a je vždy zakončena datem, kdy byla napsána. Zarovnání textu na pravý praporek se střídá se zarovnáním na střed. U některých básní se vyskytují drobné gramatické chyby.

Obr. 7. – básně od @basne_pro_vsechny

Lena @stillexpoesie

Dvacetiletá amatérská básnířka aktivně sdílí své básně na instagramové účtu od léta 2023. Básně píše v německém jazyce. Celý účet je laděn do odstínů zelené, černé a bílé barvy, které se střídají na pozadí příspěvků. Její krátké básně většinou čítají čtyři řádky. Zelená pozadí nesou vždy bílý text. Na postech s bílým pozadím se po řádcích střídá zelená a černá barva textu básně a tato je doplněna o lineární ilustrace (obr. č. 8). Autorka tím využívá celou plochu příspěvku a tím, že příspěvky sdílí systematicky s pravidelným střídáním barev, docílila jednotného vizuálního vzhledu svého profilu. Písmena jsou vždy psána majuskulemi s originálním fontem, který je charakteristický opakujícími se tahy. Černé lineární ilustrace doplňují zelené detaily.

Například na obr. č. 8 jsou kresebně vyjádřeny jednou nepřerušovanou linií puzzle doplněné malými zelenými kytičkami. Signatura autorky se objevuje pouze, ale ne vždy, na bílém pozadí.

Obr. 8. – báseň od @stilleypoesie

Liskoviny @liskoviny

Autorem účtu @liskoviny s pěti sty sledovateli je Barbora Lišková. Od léta 2018 nasdílela na svém profilu přes sto deset básní. Až do roku 2022 byly příspěvky bez doprovodné ilustrace, ale novější posty už jsou doplněny menší kresbou. Tyto kresby, nepravidelně rozmístěné na ploše, jsou vytvořeny pixely, tudíž nejsou zaostřené, vhodnější by byla kresba křivkou. Rozostření tak ubírá na kvalitě ilustrace. Básně jsou tvořeny obvykle dvěma slokami, text básně je zarovnán na střed. Autorka používá serifový font, velikost písma je nepřiměřeně velká vzhledem k malému formátu příspěvku. Vhodnější by byla také menší velikost meziřádkového prokladu. Příspěvky jsou na bílém pozadí, text je černý a v dolním pravém rohu je označení se jménem účtu.

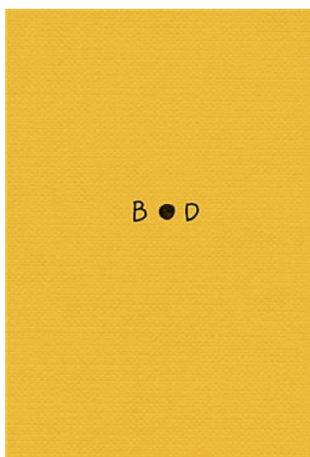
Obr. 9. – báseň od @liskoviny

6. Rešerše obalů knih s poezií

Při hledání přebalů knih s poezií jsem využívala elektronické katalogy knihoven, webové stránky knihkupectví a literárních soutěží. Vybrané ukázky přebalů vycházejí z rešerše více jak padesáti knih. Zvolila jsem ty, které jsou vizuálně zajímavě zpracované. Rešerše obsahuje ukázky převážně z českých knih současné a historické literatury, ale vybrala jsem i několik zahraničních. Z rešerše vyplývá, že více jak 75% knih je vytvořeno v menším formátu. Nemají příliš dekorativní obal. Jsou tedy spíše jednoduché či minimalistické. Stránkové rozmezí knih je od 40 do 80 stran.

Bod – Kieran E. Scott

Čisté, minimalistické je zpracování přebalu knihy Bod, která byla vydána v roce 2022 v nakladatelství Euromedia Group. Jasně žlutooranžová barva zaujme hned na první pohled. Spisovatel se v díle zabývá lidskou myslí, vytváří pomyslný postup, jak se očistit od negativních psychických stavů. Zvolenou barvu obalu je tak možno chápat jako barvu naděje a optimismu. Uprostřed titulní strany jsou vsazena tři písmena „B“, „O“ a „D“. Z nich prostřední písmeno „O“ je zpracované jako černá tečka, tedy jako černý bod. Typografické zpracování textu a názvu se dobře propojuje. Sazba a obálka byla zhotovena podle originální předlohy, jejíž název zní „DOT“.²⁶

Obr. 10. – obal knihy Bod

²⁶ Bod. Kanzelsberger. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://www.kanzelsberger.cz/v/1556945/bod> [cit. 2024-03-11].

Radosti a strasti lidské duše – Danuta Mendroková

Kniha je rozdělena na dvě části. „Radosti“ autorka psala, když ve svém životě prožívala šťastné období. Naopak „Strasti“ psala pod vlivem depresí. Autorčíným cílem je otevřít veřejnosti téma života s psychickou nemocí. Rešerše vychází z prvního knižního vydání z roku 2023. Grafickou úpravu a sazbu knihy Radosti a starosti lidské duše má na svědomí grafická designerka Nay Mi. Vysoce dekorativní obálka je tvořena červenými květy s modrými listy na bílém pozadí. Uprostřed je čistý prostor zdánlivě připomínající tvar srdce. V něm je usazený název básnické sbírky a jméno autorky. Název je psán majuskulemi a je zvolen bezserfový font. Ve spodní části obálky je černá značka nakladatelství Pointa.²⁷

Obr. 11. – obal knihy Radosti a strasti lidské duše

Zkouška Sirén – Olga Stehlíková

Olga Stehlíková je kromě básní i autorkou knih pro děti. I tato autorka je držitelkou ceny Magnesia Litera. Její literární díla jsou přeložena do více než deseti jazyků a vydávají se i v zahraničí. Obálka knihy je zářivě růžovo-červené barvy se čtyřmi bílými závorkami, které symbolicky znázorňují signál. Při horním okraji se nachází autorčino jméno. Uprostřed obálky je usazen název knihy. Název je ohraničený z obou stran dlouhým černým obdélníkem. Byl zvolen bezserifový font

²⁷ Radosti a strasti lidské duše. Albatrosmedia.cz. 2024. Online. Dostupné z: https://www.albatrosmedia.cz/tituly/86076491/radosti-a-strasti-lidske-duse/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQiAoeGuBhCBARIsAGfKY7xk2fx9N4hedorWbZIpwlon8IUby5iWToOuBNnTtNNU3_n45UnaTQgaAo8iEALw_wcB [cit. 2024-02-23].

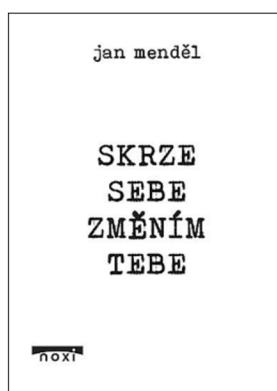
s hranatým řezem. Na obálce je také zobrazené logo nakladatelství Host. Kniha byla vydána v Brně v roce 2022.²⁸

Obr. 12. obal knihy Zkouška Sirén.

Skrze sebe změním tebe – Jan Menděl

Jan Menděl se od mládí zajímá o duchovní nauky a je autorem převážně básní o seberozvoji. Ve svých knihách čtenáře vybízí k hledání smyslu života. Do rešerše obalů knih byla zvolena kniha z roku 2018 – Skrze sebe změním tebe. Bílý obal s černým písmem pochází z autorské dílny Ave Libri, s.r.o. Jméno spisovatele je napsáno minusky uprostřed v horní části. Titul je psán velkými písmeny, trochu působí těžkým dojmem. Zarovnání textu je na střed. Font je serifový a připomíná písmo psané na psacím stroji. V levém dolním rohu je logo nakladatelství Noxi. Obálka je strohá, nevýrazná a ničím zajímavá.²⁹

Obr. 13. – obal knihy Skrze sebe změní tebe.

²⁸ Stehliková Olga. Host Brno. 2018. Online. Dostupné z: <https://www.hostbrno.cz/stehlikova-olga/> [cit. 2024-01-27].

²⁹ O mne. Jan Mendel. 2016. Online. Dostupné z: <https://www.janmendel.com/clanky/o-mne/> [cit. 2024-01-27].

Šestý prst – Milan Děžinský

Knih *Šestý prst* (2022) je zatím poslední knihou tohoto autora. Hned čtyři knihy Milana Děžinského byly nominovány na cenu Magnesia Litera, ocenění získal jen v roce 2018. To ale není jeho jediné literární ocenění. V roce 2016 získal za svou poezii cenu Václava Buriana. Obal knihy, kterou jsem pro rešerši vybrala, má pudrově růžovou obálku s oblou bílou šestkou, která dominuje celé titulní stránce. V dolní části se nachází tenký červený kruh, ve kterém je malými písmeny napsáno jméno autora a název knihy. Pod kruhem je název nakladatelství Host. Obálka má zajímavou grafiku je zcela bez dekoru. Působí minimalisticky.³⁰

Obr. 14. – obal knihy *Šestý prst*

Perverše – Martin Pecina

Typograf Martin Pecina se věnuje grafickému designu od střední školy. Vytvořil stovky grafických úprav knižních titulů, které získaly nespočet literárních ocenění. Podílel se například na grafice knihy *Paci, paci, pacičky* (autor Václav Bauman), která získala v roce 2017 1. místo v kategorii „Krásná literatura“, kterou uděluje Ministerstvo kultury České republiky. On sám vydal čtyři knihy. Jeho sbírka s názvem *Perverše* byla vydána na jaře 2010. Nažloutlá bílá obálka zdobená zlatými a černými geometrickými tvary - trojúhelníky, kruhy, kosočtverce – několika křížky a kapkou. Tyto evokují symbol lidských genitálií, grafické ztvárnění obalu tak navazuje na název sbírky. Kniha je svázána černou poloplátěnou vazbou. V horní pravé části je svisle od spodu nahoru napsáno malým černým písmem „martin pecina“

³⁰ Děžinský Milan. Host Brno. 2018. Online. Dostupné z: <https://www.hostbrno.cz/dezinsky-milan/> [cit. 2024-01-27].

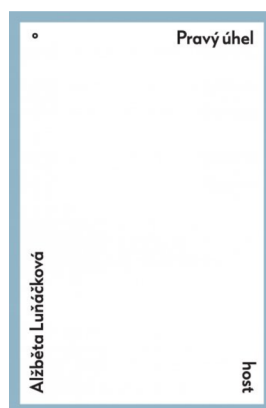
a zlatým „perverse“. Uvnitř se nachází přes dvacet ilustrací, které jsou ve stejném stylu jako obálka. Knihu vydalo nakladatelství Host v Brně.³¹

Obr. 15. – obal knihy Perverše

Pravý úhel – Alžběta Luňáčková

Copywriterka a korektorka Alžběta Luňáčková tuto básnickou sbírku vydala v roce 2020. Rok poté získala nominaci na cenu Magnesia Litera. Obsahuje básně autorky z let 2017–2019. Velmi minimalistická obálka knihy je lemována světle modrou barvou s šedým odstínem do šeda. Jinak čistě bílou plochu doplňuje text sázený po okrajích. Byl zvolen bezserifový font a to Futura. Název a logo nakladatelství Host je rozděleno do dvou protilehlých rohů. Obálka sice působí prázdně a jednoduše, ale celkově svěží dojem grafiky odpovídá názvu sbírky.³²

Obr. 16. – obal knihy Pravý úhel

³¹ Bio. Book-design.eu. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://www.book-design.eu/bio.html> [cit. 2024-04-03].

Perverše. Book design.eu. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://www.book-design.eu/portfolio/perverse.html> [cit. 2024-01-28].

Paci, paci, pacičky. Památník národního písemnictví. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/paci-paci-pacicky/> [cit. 2024-04-04].

³² Pravý úhel. Host Brno. 2018. Online. Dostupné z: <https://www.hostbrno.cz/pravy-uhel/> [cit. 2024-01-28].

Všechno, co jsem zapomněla – Adéla Chrástecká

Kniha, která obsahuje verše týkající se lásky, přátelství, radosti ale i nenávisti, má obal laděný v růžových odstínech. Rešerše se týká prvního knižního vydání z roku 2023. Titul knihy je vysázen ve dvou fontech. První font je bezserifový a tučný, má zajímavý zaoblený řez. Druhý typ písma je tenký a opět bezserifový, je umístěn mezi dvěma řádky s tučným fontem a působí utlačeně, má kolem sebe málo prostoru. Název doplňuje šest různě velikých čtyřcípých hvězd. Text se objevuje i ve spodní části obalu, a to konkrétně jméno autora a značka nakladatele Pointa. V pozadí se objevují světle růžové skvrny připomínající vodu, na kterých je diagonálně vyobrazena růže v tenké, tmavě pudrové růžové lince. Ilustrace květiny zabírá 2/3 knihy.³³

Obr. 17. – obal knihy Všechno, co jsem zapomněla

Farby života – Jozef Kaščák

Kniha slovenského spisovatele Jozefa Kaščáka byla vydána pod nakladatelstvím HladoHlas v roce 2014. Inspirací pro vznik této knihy slovenských básní byl pestrobarevný svět okolo nás a tudíž už grafika obalu knihy obsahuje mnoho pestrých barev. Z vrchního okraje obalu směrem dolů visí různobarevné obdélníky, které se navzájem překrývají. V modrém obdélníku je vysazeno jméno slovenského autora. Zbytek pozadí nese neonově žlutou barvu, název díla je napsán červeně. Font je

³³ Všechno, co jsem zapomněla. Luxor. 2024. Online. Dostupné z: <https://www.luxor.cz/v/1930448/vsechno-co-jsem-zapomnela> [cit. 2024-01-26].

bezserifový. Obal není graficky náročně zpracovaný, ale symbolika pestrosti života je jasná.³⁴

Obr. 18. – obal knihy Farby života

Kytice – Karel Jaromír Erben

Sbírka Kytice byla mnohokrát vydána a má mnoho podob zpracování. V rešerši je popisována první knižní vydání z roku 2020. Knihu graficky upravila současná grafická designérka Míla Fůrstová, která mimo jiné pracovala i na jiných knihách, jako např. Máj Karla Hynka Máchy nebo Babička Boženy Němcové. Ani na obálce této knihy nechybí signifikantní grafika Fůrstové usazená do horní poloviny a zahrnující symbolicky jednotlivé balady. Pozadí je syté žluté, objevují se na něm zkroucené linie. Text – název knihy je bílý. Font titulu je serifový a psaný velkými písmeny. Pod titulem jsou kurzívou napsáni autoři jak textu tak i grafické úpravy. Kniha byla vydána nakladatelstvím Odeon v Praze.³⁵

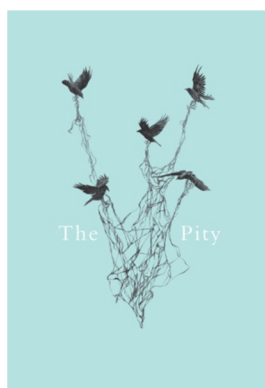
Obr. 19. – obal knihy Kytice

³⁴ Farby života. Booktook. 2024. Online. Dostupné z: <https://www.booktook.cz/v/2317093/farby-zivota> [cit. 2024-01-26].

³⁵ Kytice. Booktook. 2024. Online. Dostupné z: <https://www.booktook.cz/v/2157184/kytice> [cit. 2024-01.27].

The Pity – W. Shire, S. Ely, Z. Kunial a D. Riley

The Pity je kniha s básnickou sbírkou, jenž vznikla u příležitosti stého výročí první světové války. Na knize se podíleli čtyři nejvýraznější spisovatelé poezie z Velké Británie – Warsan Shire, Steve Ely, Zaffar Kunial a Denise Riley. Kniha byla vydána na konci roku 2014 v anglickém jazyce v nakladatelství Poetry Society. Obálka knihy má světle modrou barvu a je vytvořena v decentním designu. Jediným textem na titulní straně je název „The Pity“ v barvě bílé. Slova v názvu jsou oddělena velkou ilustrací umístěnou uprostřed titulní strany. Ilustrace zobrazuje pět černých letících ptáků nesoucích ve svých drápech zamotanou síť. Síť je vyobrazená v tenkých černých liniích a tím ilustrace i celá titulní strana působí vzdušným dojmem.³⁶

Obr. 20. – obal knihy The Pity

LVOE II – Atticus

Po knize LVOE (2022) od anonymního spisovatele s pseudonymem Atticus vyjde v roce 2024 v nakladatelství Headline book pokračování s názvem LVOE II. Autor sdílí básně také na internetu. Kniha v anglicky psaném jazyce obsahuje básně zabývající se sebeláskou, zdravým duševním stylem života, ztrátou a láskou. Má černý obal, na kterém dominují velká serifová písmena. Je zde čtyřikrát opakující se název titulu „LVOE.“. Na každém řádku je zvýrazněno pokaždé jiné jedno písmeno z názvu. Pro tato písmena byla zvolena přechodová barevnost v pastelových tónech připomínající holografický efekt. Zbylá písmena na řádcích jsou lesklá a černá, díky lesku, který odráží světlo, jsou tmavá písmena z úhlu dobře čitelná. Uprostřed horní části knihy je usazen podtitul knihy „Volume II“. Na dolní straně titulu je nápis, který odkazuje na oblíbenost autora „New York Times Bestselling Author“. Posledním

³⁶ The Pity. The poetry society. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://poetrysociety.org.uk/education/education-archive/first-world-war/the-pity/> [cit. 2024-04-04].

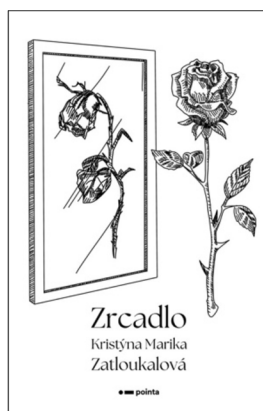
prvkem na titulní straně je podpis spisovatele. Tyto dva údaje na spodní části mají stejnou přechodovou barevnost. Obálka je vytvořena ve stejném vizuálním stylu jako první kniha. Podle dostupných informací o knize budou básně doplněny vizuálně zajímavými ilustracemi.³⁷

Obr. 21. – obal knihy LVOE II

Zrcadlo – Kristýna Marika Zatloukalová

Knihu s poezií vydanou na podzim 2023 napsala Kristýna M. Zatloukalová. Námětem pro básně byla samota, život, úmrtí, melancholie a bolest – to, jak se odráží v lidské duši. Na černobílé obálce je ilustrace rozkvetlé růže, vedle které je nakreslené zrcadlo s odrazem růže zvadlé. Kresba je vystínovaná šrafováním, což dodává kresbě objem. Kresba na titulní straně zabírá její valnou většinu. Ve spodní části je napsán název básnické sbírky „Zrcadlo“ a jméno básničky. Oba údaje jsou napsány serifovým fontem a jsou zarovnány do bloku. Při dolním okraji je značka nakladatelství Pointa.³⁸

Obr. 22. – obal knihy Zrcadlo

³⁷ Lvoe II. Martinus.cz. 2024. Online. Dostupné z: <https://www.martinus.cz/2872241-lvoe-ii/kniha> [cit. 2024-04-04].

³⁸ Zrcadlo. Albatromedia.cz. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://www.albatromedia.cz/tituly/87682527/zrcadlo/> [cit. 2024-04-0].

7. Rešerše typografické úpravy knih s poezií

K rešerši typografického zpracování básní byly hledány a zvoleny básně minimalistické nebo typograficky ozvláštňené. Uvnitř knih s poezií se převážně nenacházejí ilustrace, když už se obrázky objevily, tak byly v decentním provedení. Grafické zpracování knih s poezií je založeno na dobře odvedené sazbě textu a na výběru a kombinaci fontu.

Radosti a strasti lidské duše – Danuta Mendroková

Typografická úprava této knihy se od ostatních snaží odlišit v zarovnání textu. Text na sudých stranách je zarovnán na levý praporek, na lichých stránkách na pravý praporek. Básně jsou tak na dvoustránce usazeny blíže k hřbetu. Způsob, jakým je text sazen, nutí čtenáře přeskakovat ze strany na stranu a přeskakovat mezi řádky. Podle ukázkových obrázků č. 23 a 24 to vypadá, že proklad řádků bude u každé básně jiný. Na obr. č. 18 je proklad větší, což škodí vzhledu stránky. Názvy básní se od textu liší nejen v barevnosti, ale také ve stylu řezu písma. Název básní je dobře čitelný díky tmavě modré barvě, bezpatkového fontu a velikostí písmen (majuskule). Text vlastní básně je hůře čitelný, jelikož byla použita žlutohnědá barva a serifový font. Strany neobsahují ilustrace. Paginace je usazena ve vnitřní straně listu.

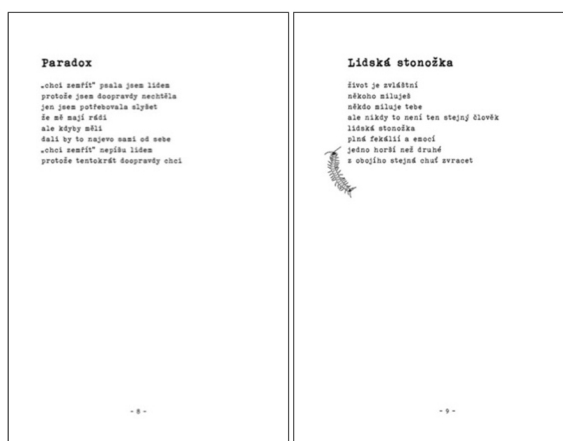

Obr. 23. a 24. – sazba básně Hvězdy a Pouštní píseň

Sněhová bouře – Adéla Víta

Texty s poezií jsou umístěny v horní části bílých stránek, jsou zarovnány na pravý praporek. Zbytek prostoru je prázdný. Sbírká je doplněna o drobné ilustrace, které vytvořila amatérská grafická designérka Jindřiška Koutecká. Kresby jsou vytvořeny

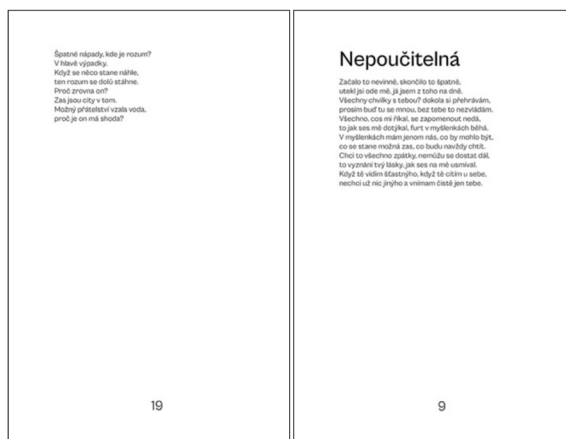
z černých vektorových linií. Font písma odpovídá písmu psacího stroje a je použit na veškerý text. Nadpisy se pak od textu básně liší tloušťkou řezu a velikostí písmen. Básně nejsou členěny do slok. Čísla stránek jsou z obou stran doplněna o drobné vodorovné linky.

Obr. 25. a 26. – sazba básně Paradox a Lidská stonožka

Naked – Natálie Hájková

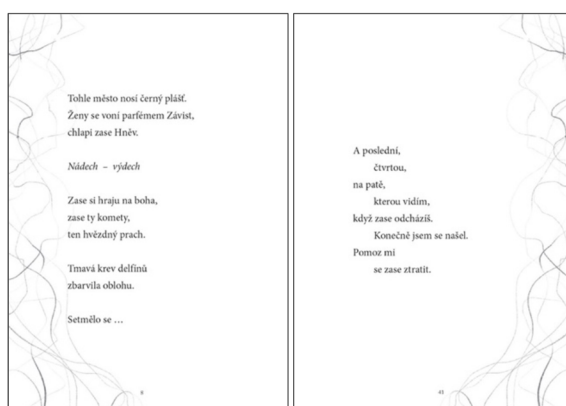
Text básní působí jako by neprošel jakoukoliv typografickou úpravou. Na obr. č. 27 báseň nemá název, i přesto začíná na stejném řádku jako báseň na obr. č. 28. Malý řádkový proklad způsobuje horší orientaci. V hojném počtu se v textu vyskytují interpunkční znaménka, která nemají před sebou malou mezeru a jsou tedy vsazena hned za předcházející slovo. Číslování stránek není velikostí zvolených znaků ve správném poměru k velikosti textu básně, na některých stránkách dokonce dominuje. Strany jsou bez jakéhokoliv dekorativního prvku. Dvoustrana působí neupraveně a prázdně, neboť se využívá pouze prostor v horní levé části. Grafika využívá pouze černou a bílou barvu, na obr. č. 27 působí text šedým tónem. To je ale možné i kvůli absenci velkého černého nápisu nebo špatnou kvalitou obrázku.

Obr. 27. a 28. – sazba básní z knihy Naked

Rána(,) milostivá – Radek Kolínský

Klasické zarovnání na pravý praporek a umístění textového pole na optickém středu stránky se neomrzí. Na obr. č. 29 jsou verše členěny do odstavců a kromě obyčejného řezu písma je použit i šikmý řez – kurzíva, jako typografické ozvláštňení. Dalším zajímavým prvkem jsou abstraktní linie obklopující všechny vnější strany. Dodávají tak knížce jednotný vizuální styl. Interpunkční znaménka zde mají kolem sebe prostor. Na obr. 30 je každý druhý řádek odstaven, což může pro někoho působit zajímavě a pro někoho rušivě. Barevnost je opět jednoduchá, černobílá. Decentně veliká paginace je umístěna dole uprostřed. Zřejmě je tak umístěná kvůli ilustraci.

Obr. 29. a 30. – sazba básní z knihy Rána(,) milostivá

Inventura 37 – Patrik Satoria

I v knize Inventura 37 jsou básně umístěny v optickém středu a zarovnány na svou osu. I když je text zarovnán takto, stránky nebudí dojem prázdnoty. Konzervativní černá barva a serifový styl písma je dobrou volbou pro sazbu textu, zaručují pohodlné

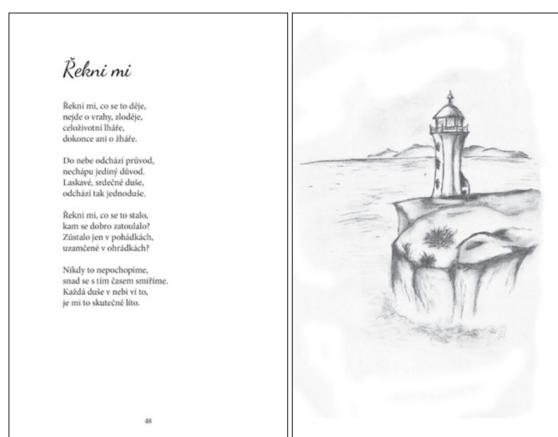
čtení. Na několika stranách jsou ilustrace tvořené v řezu různě širokými linkami. Na obr. č. 31 je tak nad textovým polem vyobrazena nádoba s kytkou. Prostor mezi řádky je dobrý, text je tedy celkově dobře čitelný. Stejně jako text je i paginace umístěna na střed strany. Na rozdíl od něj je v šedém tónu.

Obr. 31. a 32. – sazba básní z knihy Inventura 37

Na křídlech melancholie – Ivana Žáčková

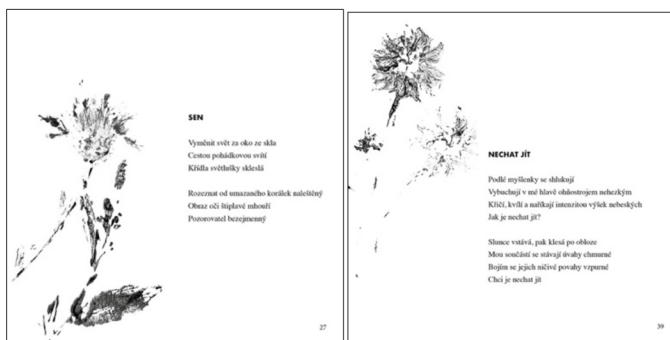
Pro nadpis básně, obr. č. 33, je vybrán font stylově podobný ručně psanému psacímu písmu. Zbytek slov v básni je klasicky v serifovém fontu. Řádkový proklad je menší. Tentokrát se v knize vyskytují detailní kresby nakreslené tužkou. Jsou umístěné přes celou stranu, jako je tomu na obr. č. 34, kde je nakreslený maják na útesu s vodní plochou. Báseň je umístěna k hornímu a vnějšímu okraji, zarovnána na levý praporek.

Obr. 33. a 34. – sazba básně Řekni mi a ilustrace z knihy Na křídlech melancholie

Cena za slzu – Pavla Svědihrová

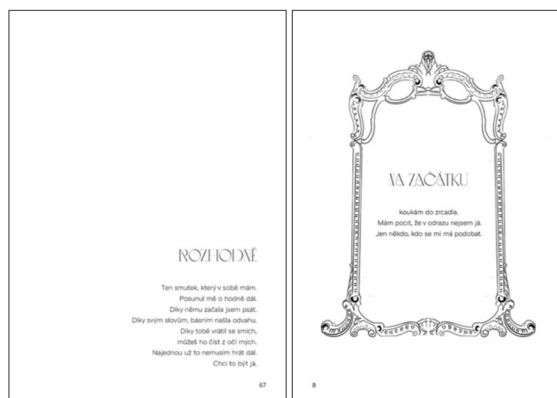
Dominantním prvkem jsou ilustrace květin, místy působící až abstraktně. Na obou ukázkách se tento prvek objevuje na vnější straně strany. Tučný řez, bezserifový font a velká písmena v názvu jsou dobře zvoleny tak, aby se vizuálně oddělily od textu básně, i když se neliší velikostí. Zbývající text je sázen v patkovém písmu. Paginace se vykytuje v pravém dolním rohu. Text je zarovnán na pravou stranu, prostor ilustrace a textu jsou od sebe odděleny, nijak se neprolínají. Na rozdíl od ostatních knih z rešerše, tato jediná má čtvercový formát.

Obr. 35. a 36. – sazba básně Sen a Nechat jít

Útržky: stále ztracená v sobě – Natálie Kokotková

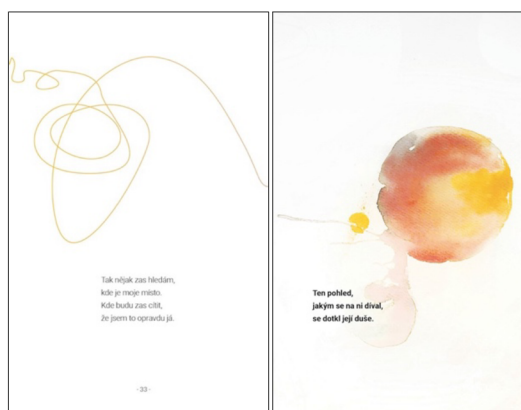
Zarovnání a umístění textu není v této knize pevně dané, na každé straně je jiné. Na obr. č. 37 je zarovnání na pravý praporek s umístěním v pravém dolním rohu, ne příliš daleko od číslování strany. Na obr. č. 38 je text zarovnán na střed a je umístěn uprostřed stránky a v ilustraci, která zobrazuje mohutné a zdobené zrcadlo. Ilustrace je vytvořena z černých linií. Nadpisy jsou psané verzálkami (velkými písmeny), s dekorativním fontem, který svým řezem připomíná secesní styl. Naopak text poezie je sázen jednoduchým bezserifovým fontem.

Obr. 37. a 38. – sazba básně Rozhodně a Na začátku

Kousek světla – Zuzana Válová

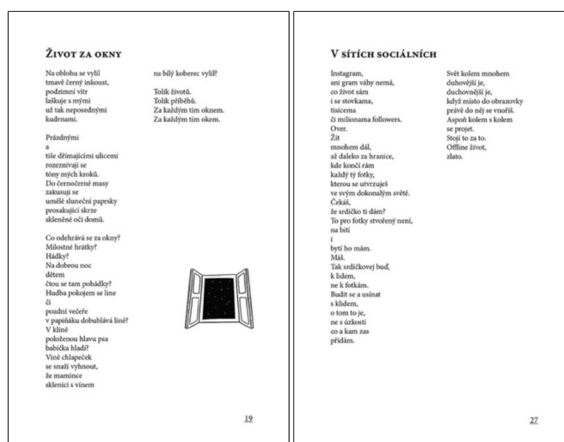
Ukázky básní ze sbírky Kousek světla jsou sázené v několika řádcích. Meziřádková mezera – řádkový proklad je větší. Řez písma není stejný. Některé stránky obsahují básně s tučnými tahy a některé s tahy tenkými. Číslování stránek není zobrazeno na všech stánkách, viz obr. č. 40. Ani barevné abstraktní doplnění nemá jednotný vizuální styl. Někde se objevují barevné skvrny, nejspíše akvarelové, tyto strany působí propracovaněji. Jiné strany doplňuje jednoduchá vektorová křivka, ledabyly zapletená v sobě. Jediným propojujícím prvkem jinak odlišného stylu dekorativních prvků je teplá paleta barev. Rozdílné grafické styly působí dojmem, že se na ilustracích podílelo více lidí, ale není tomu tak, autorka je jen jedna.

Obr. 39. a 40. – sazba básní z knihy Kousek světla

báSNĚNÍ – Lucie Hermannová

Básně v této sbírce jsou obsáhlejší, tudíž se nevměstávají do jednoho sloupce, báseň je tedy rozdělena do dvojsloupce. Stránka je tak zaplněná textem, např. na obr. č. 41 není text rozdělen ani do odstavců. Nabízí se rozdělení básni na dvě strany. Písmo je serifové, zarovnané na levý praporek. Z obou obrázků vyplývá, že text je pevně usazen v jednotném zrcadle sazby. Název básni má tučnější řez. Paginace je doplněna o podtržení. Některé stránky obsahují černobílou vektorovou ilustraci jako na obr. č. 42, zde zobrazující otevřené okno s černým prostorem uvnitř rámu.

Obr. 41.a 42. – sazba básni Život za okny a V sítích sociálních

Sama sobě nepřítelem – Terezie Oplíšťilová

Autorka se v knize z roku 2024 zabývá ženskými tabuizovanými tématy. Jako ukázkou sazby v knize „Sama sobě nepřítelem“ jsem vybrala báseň „Číslo“. Text básně je zarovnán na střed své osy. Nadpis je psán majuskulemi, podtržen křivou linkou a písmena nadpisu jsou od sebe vzdálenější. Báseň není rozdělena do odstavců. Je psána serifovým fontem stejně jako nadpis. Pod básni je podpis „Lucka“ a i on je podtržen, ale linkou zvlněnou. Stránku doplňuje černobílá ilustrace. Ta vychází z obsahu básně a týká se jídla a hmotnosti. Na ilustraci je vyobrazena hlava ženy s otevřenou pusou. Z úst jí vychází krejčovský metr, který se stáčí dolů na talíř. U úst se vznášejí nůžky, které metr přestřihávají. Kolem celého výjevu se nachází volně rozmístěné číslice. Text básně i ilustrace jsou umístěny ve sloupci pod sebou.

Obr. 43 . – sazba básně Čísla

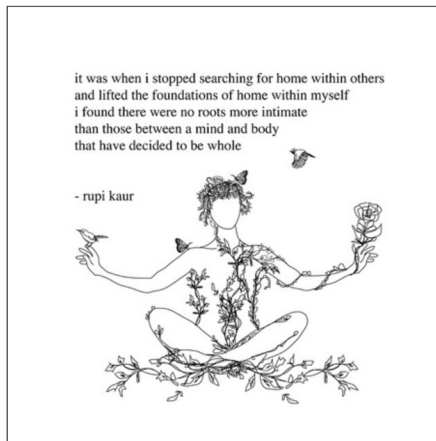
8. Rešerše ilustrátorů knih

Bádání po aktivně tvořících ilustrátorech, kteří kreslí obrázky k poezii, bylo velmi obtížné, jelikož převážná většina básnických sbírek neobsahuje doprovodné ilustrace k textu. Je to možná dáno i tím, že se jedná o literaturu pro starší čtenáře, na rozdíl od básní určených pro děti, kde jsou ilustrace v hojném zastoupení a velmi důležité. Při hledání se mnohokrát objevovaly ilustrace vytvořené pomocí volné grafiky, technikou linorytu, suché jehly apod. Méně častější byly malby a velmi vzácné byly linkové vektorové kresby, kterými byla inspirovaná následující praktická část této diplomové práce. Rešerše obsahuje tuzemské i zahraniční umělce tvořící lineární kresby.

Rupi Kaur

Indicko-kanadská ilustrátorka a spisovatelka tvoří ilustrace k vlastní poezii. Ve své tvorbě se zaměřuje na feminismus, ztrátu, trauma, lásku a zdraví. Její ilustrace tedy často obsahují ženské tělo a flóru, tvoří je ve vektorové černé lince a umísťuje je kolem textu. Často kreslí pomocí jedné nepřerušované linky, u některých kreseb konce linky následně spojí a nelze tak najít začátek a konec. V jejích knihách nalezneme jak minimalistické obrázky tak i obrázky, které jsou dekorativně pojaty, viz obrázek č.44.³⁹

³⁹ About me. Rupikaur. 2024. Online. Dostupné z: <https://rupikaur.com/pages/about-me> [cit. 2024-03-07].

Obr. 44. – ukázka ilustrace od Rupri Kaur

Ruth Botzenhardt

Německá ilustrátorka a designérka působí v Mnichově. Její grafiky se často objevují i v časopisech, samozřejmě i v knihách, buď jako ilustrace doplňující text nebo jako grafika na přebalu knihy. Ruth Botzenhardt byla zvolená do rešerše ilustrátorů především kvůli ilustracím, které vytvořila pro knihu Tessa Randauové – Hory, mlha, láska a já. Grafička vytvořila jednoduché kresby složené z linek, vlnovky symbolizující mlhu jsou rovnoměrně rozmístěny kolem textu, v dolní třetině obalu je lomenými liniemi zobrazeno pohoří. Uvnitř knihy se ilustrace objevují jen zřídka.⁴⁰

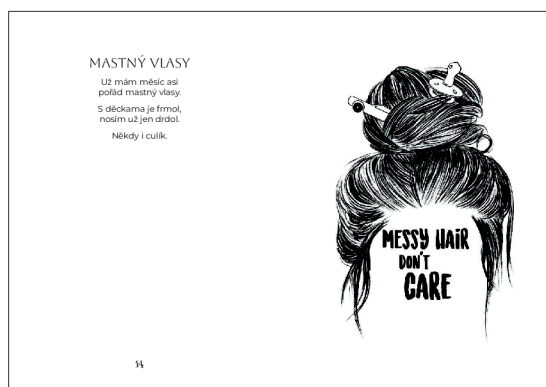

Obr. 45. – obal knihy Hory, mlha, láska a já

⁴⁰ Ruth Botzenhardt. Illustrationsource. 2024. Online. Dostupné z: <https://www.illustrationsource.com/oas/artist/2/> [cit. 2024-03-07].

Denisa Klimentová

Současná ilustrátorka Denisa Klimentová ilustrovala knihu s českou poezií „Mámám“ z roku 2023, jejíž autorkou je spisovatelka Sylva Hanáková. Vytvořila sérii vektorových kreseb vkusně doplňujících básnickou sbírku. Ukázka dvojstrany z knihy vyobrazuje na pravé straně černou ilustraci s tučným textem „Messy hair don't care“. Tento nápis je usazen do obličeje, pod vlasy staženými do drdolu. V drdolu jsou zapíchnuty předměty – dudlík a autíčko. Kresba vlasové části je velmi detailní. Ilustrace je umístěná přes celou stranu a je v souladu s obsahem básně na pravé straně.

Obr. 46.– ilustrace k básni Mastný vlasy

Natálie Janečková

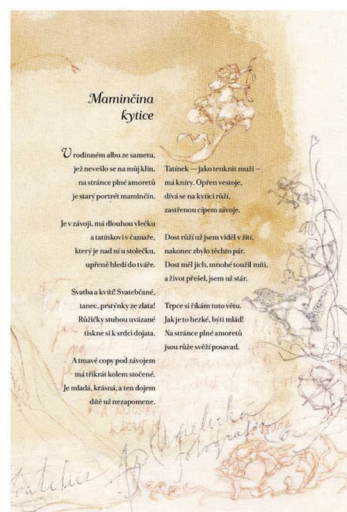
Svémi ilustracemi se podílela na knize Útržky: stále ztracená v sobě, spisovatelky Natálie Kokotkové. Ilustrátorka knize se nejčastěji používá motiv listů a květin (obr. č. 47), objevuje se zde také motiv lidského srdce nebo zrcadla, viz obr. č. 38. Jak z ukázky vyplývá, všechny kresby jsou tvořeny vektorovou linkou v černé barvě. Natálie Janečková v knize Útržky ale střídá postup v provedení kreseb. Některé z nich jsou vytvořeny pouze jednou nepřerušovanou linií, jiné pak více linkami a přerušovaně. Její kresby jsou decentní a jednoduché. Dobře doplňují na stranu umístěný text básně.

Obr. 47. – ukázka z knihy Útržky

Jana Kiselová-Siteková

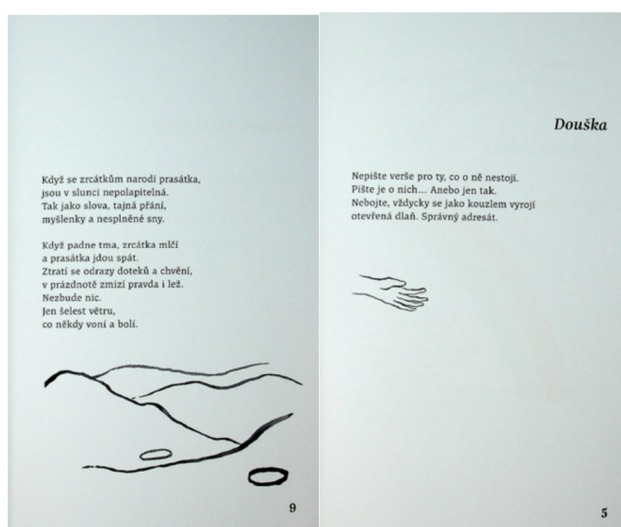
Slovenská výtvarnice je autorkou několika knižních ilustrací dětské slovenské literatury. Do rešerše byla zařazena kniha Jaroslava Seiferta Maminka, vydání z roku 2022. I když výtvarnice nepracuje s digitálními technologiemi, jako tomu bylo u předchozích výtvarníků, tak se i v jejich ilustracích objevuje motiv linie. Na obr. č. 48 jsou v linii vyobrazeny andělíčky a květiny. Ilustrace se rozprostírá po celé tiskové stránce a je propojena se zajímavě řešeným barevným pozadím. Autorka využívá barvy i pro vlastní ilustraci – zvolila červenou barvu na vyobrazení andělíčků a modrofialovou barvou nakreslila flóru. Ilustraci doprovází v pravém dolním rohu ručně psaný text.

Obr. 48. – ukázka z knihy Maminka

Tereza Kučerová

Akademická malířka vytvořila minimalistické kresby pro knihu veršů Marty Marinové „Zrcátka“. Její zásluhou vznikly jemné minimalistické kresby. I tato malířka pracuje s linií, viz ukázka obr. č. 49, na které je minimalisticky znázorněna krajina, a ilustrace ruky na obr. č. 50. Linie nejsou stejně silné, plynule se zužují a rozšiřují. Podle proměnlivého tahu lze odhadnout, že byly vytvořeny malířskou technikou. Kresby vhodně a decentně doplňují text básní.

Obr. 49. a 50. – ukázka z knihy Zrcátka

Johana Ševelová

Ilustrátorčiny kresby doplňují několik básnických sbírek spisovatelky Báry Vencálkové. Spolupracovala například na její knize „Na hraně“, ke které vytvořila jemné, vektorové kresby v šedé barvě. Na obr. č. 51 je ukázka jedné z ilustrací. Jedná se o růži umístěnou v levém dolním rohu, která se zlomeným stonkem dotýká hrany listu. Ilustrace má náznak stínování krátkými linkovými tahy a díky šedému zabarvení není tolik výrazná.

Obr. 51. – ukázka z knihy Na hraně

Juliana Chomová

Jedná se o ilustrátorku autorských knih a komiksů. Byla studentkou pražské UMPRUM, Ateliéru ilustrace. Pracuje společně s Klárou Vlasákovou, jsou autorkami komiksové knihy Spiritistky. I v této knize využívá ilustrátorka lineární kresbu, která je aplikována i na vazbě knihy. Hlavním prvkem ilustrací jsou kresby doplněné o krátký text. V knize se pravidelně střídá černá a bílá barva listů. Na obr. č. 52 jsou kresby na černém podkladu v bílé linii.⁴¹

Obr. 52. – ukázka z knihy Spiritistky

⁴¹ Juliana Chomová. Artmat. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://www.artmat.eu/umelci/cesko/juliana-chomova> [cit. 2024-03-13].

Milena Ptáčková

Milena Ptáčková se podílela na ilustracích a grafické úpravě knihy „Svět v mé hlavě“ od autorky Valentýny Coufalové. V knize se střídá próza s poezií, které doplňují jednoduché, černé, lineární ilustrace vytvořené v počítačovém programu. Na obr. č. 53 je v linii nakreslená ruka, jejíž konečky prstů nepřírozeně drží oheň. Ilustrace jsou velmi minimalisticky zpracované. V knize se krom abstraktních kreseb nachází i ilustrace věcí konkrétních, mmj. i ilustrace značky autobusové zastávky.

Obr. 53. – ukázka ilustrace z knihy Svět v mé hlavě

Míla Fürstová

Míla Fürstová patří mezi nejznámější současně české grafičky a ilustrátorky, její práce jsou oceňovány i v zahraničí. Vytvořila nespočet ilustrací knižních, je ale také autorkou např. CD přebalu skupiny Coldplay. Do rešerše byla vybrána její ilustrace knihy Karla Jaromíra Erbena Kytice, jedná se o poslední vydání Kytice z roku 2020. Při tvorbě ilustrací využívá grafickou techniku leptu na zinkový destičkách. Dalším jejím zdařilým dílem jsou ilustrace básnické sbírky Máj Karla Hynka Máchy, které vznikly kombinací leptu, koláže a akvarelu. Technika leptu umožňuje detailní kresbu tvořenou z tenkých linií, které následně koloruje. V ilustracích ke sbírce Kytice se objevuje mnoho symbolů, ilustrace často zobrazují osoby, které působí až mysticky. Je tomu tak i na obr. č. 54. Jedná se o ilustraci k baladě „Svatební košile“, jež zaznamenává noční krajinu se hřbitovem, po stranách obklopenou kříži, trny a knihami. Dominantní jsou vznášející se postavy muže a ženy. Přesto, že se jedná

také o lineární tvorbu, tak oproti kresbám jiných ilustrátorů, se jedná o kresby vizuálně velmi výrazné a poutavé.⁴²

Obr. 54. – ukázka ilustrace z knihy Kytice

Shel Silverstein

Shel Silverstein napsal a ilustroval svou novou knihu „*Falling Up*“, která byla do češtiny přeložena pod názvem „*Když si šlápneš na tkaničku*“. Kniha je určena pro mladší čtenáře. I zde jsou ilustrace nakreslené černou linkou s jemným stínováním ve formě malých teček. Kresby jsou detailní a vtipné. Konkrétně na obr. č. 55 je ukázka stánky s básní „*Co říká syn vepře*“. Tato báseň je doplněna o kresbu vepře s mládětem na zádech. Oba vzhlíží nahoru a sele natahuje přední nohu. Jejich pohledy směřují na poutač, na kterém stojí název „*Cukrárna. Prasátka vítána, lidi ne.*“

Obr. 55. – ukázka ilustrace z knihy Když si šlápneš na tkaničku

⁴² Její díla vlastní Mick Jagger i Alžběta II. Nyní Míla Fürstová ilustrovala Erbenovu Kytici. Forbes. 2020. Online. Dostupné z: <https://forbes.cz/jeji-dila-vlastni-mick-jagger-i-alzbeta-ii-nyni-mila-furstova-ilustrovala-erbenovu-kytici/> [cit. 2024-03-13].

II. PRAKTICKÁ ČÁST

9. Alice Kolářová – Cibuloviny

Amatérská spisovatelka básní Alice Kolářová se narodila na Moravě, dnes žije v Jižních Čechách. Psaní se věnuje přes deset let a je autorkou více než tří set básní. Rady, jak začít se psaním, vyčetla na internetu. Zprvu zkoušela psaním vyjádřit určitou náladu nebo své pocity, ale později se okruh inspirací jejího psaní rozšířil a inspiruje se v podstatě čímkoliv – skutečnými zážitky, četbou nebo poslechem hudby. Své básně označuje jako „*poezii pro každý den*“, píše i básně vtipné a básně pro mladší čtenáře. Má několik oblíbených básní, které jí připomínají dobu, ve které vznikly, ale nedokáže říci, která z nich je její nejoblíbenější či na kterou je nejvíce hrdá.

Své básně píše „*do šuplíku*“. Pár svých děl publikovala i na webové stránky věnující se poezii, ty ale byly časem zrušeny. K vydání básní knižně neměla zatím odvalu ani a sama pociťuje nedostatek zkušeností např. se seřazením básní ale i s celým postupem, který by vedl k vydání sbírky básní.

Názvem „Cibuloviny“ je celkové označení pro tvorbu Alice Kolářové. Vznikl před lety a sama autorka o jeho vzniku říká: „*Když jsem se divala, jak vždycky na jaře vylezou první zelené stonky z cibulek ... Tak jsem si řekla, že je to dobrý a docela veselý název pro mou tvorbu.*“

S pomocí svých tří dcer si založila instagramový účet – @cibuloviny – kde sdílí své vybrané básně. Ty jsou publikovány na různobarevné pozadí. Díky tomu je tento profil hned oku přitažlivější. Příspěvky jsou označeny opakujícím se logem, které bylo vytvořeno pro její profil, a nacházející se v pravém dolním rohu. Značka je tvořena piktogramem s textovou částí. Je doplněna o krátký podnadpis „*poezie pro každý den*“.

Obr. 56. – ukázka básně @cibuloviny

Všechn text má bezserifový řez písma, tenké linky písmen jsou ale z dálky na barevném pozadí hůře čitelné, při čtení z displeje mobilního telefonu však čitelné

dobře. Text působí jednoduše, jelikož mezirádková mezera se mezi verši nemění. Nadpis se objevuje ve více podobách. Buď je psán majuskulemi nebo minuskulemi, pokaždé je ale ve stejně tenkém řezu jako zbytek textu.

10. Realizace knihy

10.1. Formát a rozsah stran

Pro knihu jsem zvolila formát 105 × 148 mm (formát A6) a orientaci na výšku. Původně jsem zvažovala formát větší, ale v rozhodování nakonec hrálo hlavní roli to, že básně nejsou řádkově rozsáhlé a svým menším formátem může kniha sloužit jako tzv. poezie do kapsy. Kniha má 88 stran.

10.2. Zrcadlo sazby

Z formátu strany byla odvozena velikost okrajů. Nahoře má okraj 25 mm, dole 25 mm, vně 23 mm a uvnitř 23 mm. Původní horní okraj o velikosti 17 mm jsem zvětšila s ohledem na délku básní. Básně před změnou byly opticky příliš vysoko a zbytek prázdného prostoru nepůsobil dobře.

10.3. Sazba

Praktická část diplomové práce byla tvořena v grafickém programu Adobe InDesign. Básně jsou uspořádány do veršů, které jsou navzájem odděleny odstavci. Řádkový proklad má velikost 4 b. Paginace o velikosti 8 b je umístěna uprostřed ve spodní části strany.

Zarovnání textu prošlo několika návrhy. Vyzkoušeny byly snad všechny možné varianty. V návrhu asymetrického uspořádání jsem zkoušela pracovat bez jakéhokoliv systému a pravidel. Návrh působil chaoticky a neuspořádaně, proto jsem jej dále nerozvíjela. Pracovala jsem i s návrhem zarovnání na levý a pravý praporek, zkoušela jsem kombinovat pevně dané textové pole s asymetricky umístěným nápisem, dále umístit text do různých částí zrcadla sazby. S vizuálním vzhledem návrhů jsem nebyla spokojená (viz obr. 57).

Obr. 57. – návrhy zarovnání textu

Dalšími nápady bylo umístění nadpisu protilehle k básni, a to jak na stránce stejné, tak na stránce k básni protilehlé. Nepodařilo se mi ale do tohoto uspořádání vhodně zakomponovat plánované lineární ilustrace (obr. 58)

Obr. 58. – návrhy zarovnání textu

Jako finální podobu sazby jsem zvolila klasickou cestu – zarovnání textu a nadpisu na vlastní osu (na střed). Díky tomuto typu zarovnání jsem mohla ilustrace vkládat volně po ploše stránky.

10.4. Písmo a velikost

Kniha je sázená fontem Palatino. Ten byl zvolen z několika důvodů: dostupnost; dobrá čitelnost, je vhodný pro knižní sazbu; má velkou písmovou rodinu, mnoho řezových stylů (Regular, Italic, Bold a Italic Bold). Text básní je sázen řezem „Palatino Regular“ a pro odlišení názvů od ostatního textu byl zvolen řez „Palatino Bold“.

Po tiskové zkoušce s rozsahem velikostí písma, jsem zvolila velikost 9 b, která je dostačující ke čtení krátkých básní a odpovídající velikosti formátu. Názvy se od textu krom řezu písma liší i velikostí. Ta je v tomto případě zvolena 12 b.

10.5. Barevnost knihy

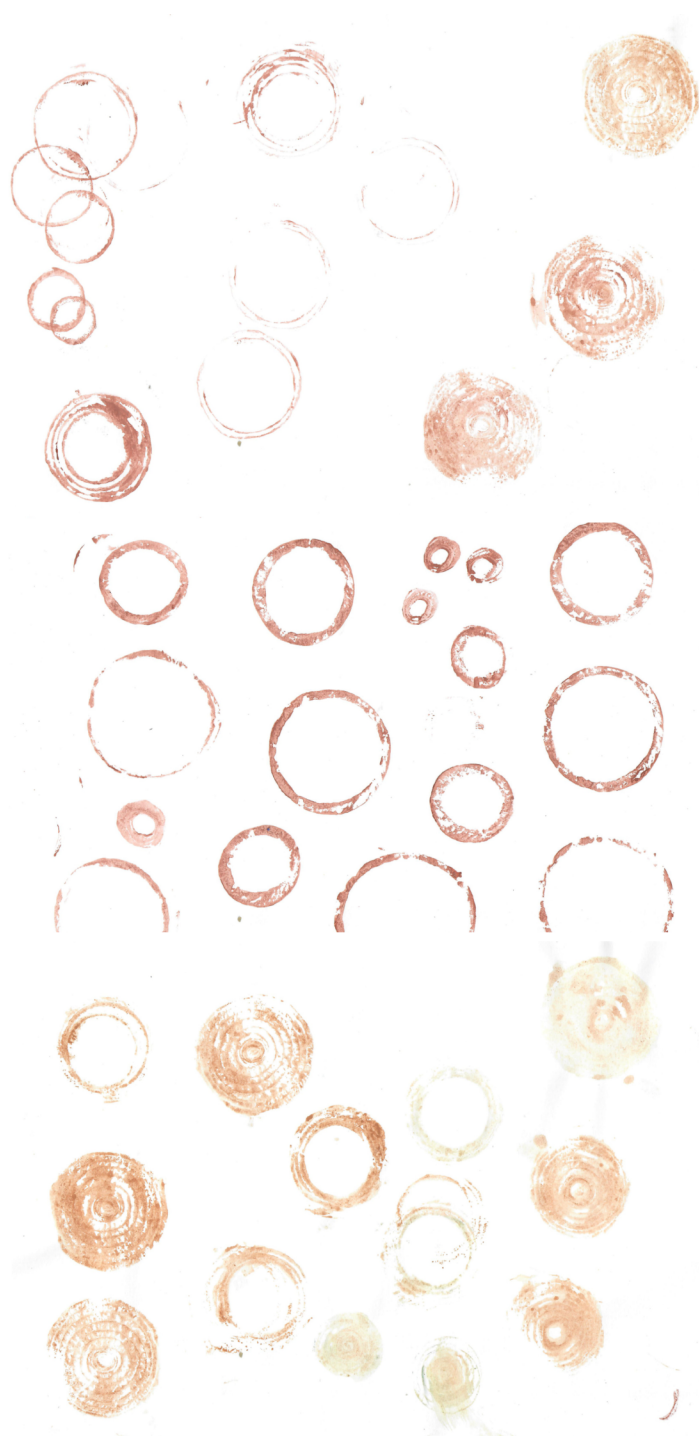
Barvu ilustrací i textu jsem zvolila pouze černou. Barva obálky a knižního přebalu vznikla z experimentu. S ohledem na název sbírky „Cibuloviny“ jsem se inspirovala jsem se barvou žluté a červené cibule. V grafickém programu jsem kapátkem vybírala barvy z různých částí cibule a vytvořila jsem tak vzorník barev (obr. 59). Po zkušebním tisku jsem pro grafické zpracování obalu a přebalu knihy zvolila barvu C=45, M=81, Y=45, K=22.

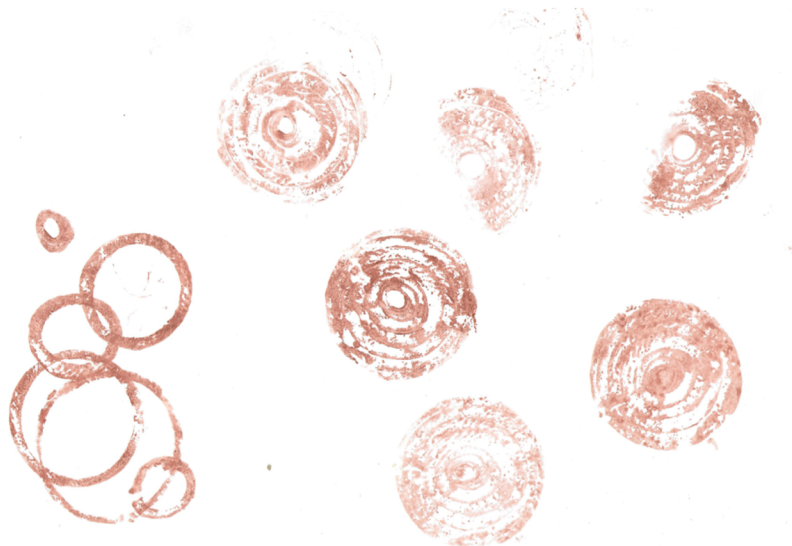
Obr. 59. – vzorník barev

10.6. Ilustrace

První inspirace k ilustracím vycházela ze samotné struktury cibule. Po rozdělení cibule na jednotlivé kroužky jsem cibuli natřela barvou tiskla na papír. Vytvářela jsem různé kruhové kompozice. Následně pak jsem jednotlivé kruhy spojovala digitálně.

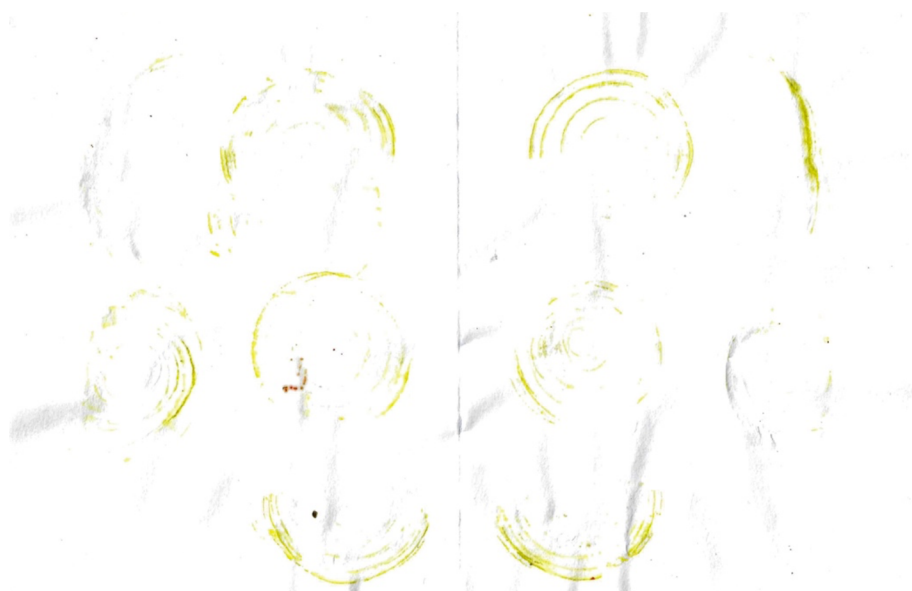

Obr. 60. – návrh na ilustrace

Obr. 61. – návrh na ilustrace

Další inspirací byl herbář. Při ilustracích jsem zamýšlela využít strukturu sušené cibule. Cibuli jsem lisovala mezi dvěma listy papíru, bohužel z časových důvodů jsem záměr nedokončila, ale při sušení jsem si všimla, že cibule vytváří zajímavý obtisk vlastní barvou a i ne zcela vysušenou hmotou. Tím jsem se inspirovala k tvorbě dalších návrhů.

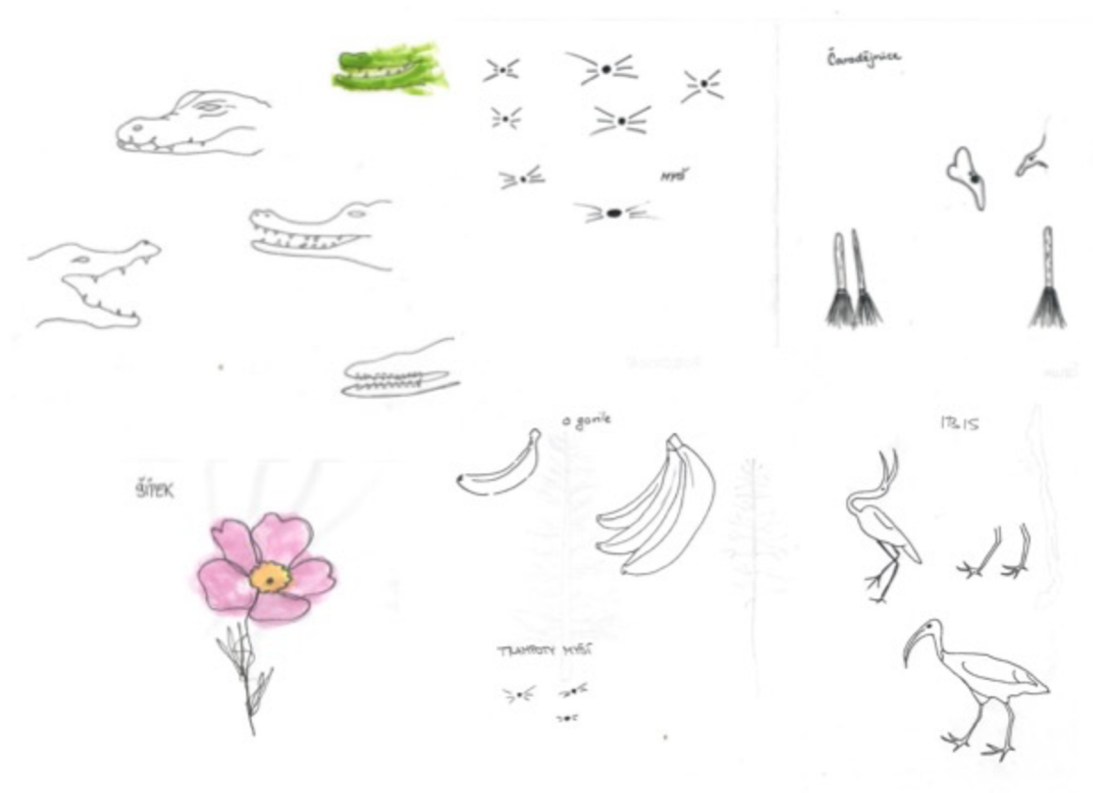
Obr. 62. – návrh na ilustrace

S takto vzniklými návrhy se ale graficky ne zcela lehce pracovalo. Digitalizací těchto návrhů vznikly obrázky, které neodpovídaly mým představám. I vzhledem

k tomu, že motiv cibule se knihou dále nijak zvlášť neprolíná, by bylo asi obtížné zakomponovat jej do ilustrací k ostatním básním. Po zralé úvaze jsem tedy od těchto návrhů upustila.

Pro další tvorbu obrázků jsem zvolila kresbu v lince. Minimalistické, jednoduché a čisté linie, které doplňují nenápadně text. Tento kresebný styl je mi velmi blízký.

Jako první jsem vytvořila návrhy tužkou. Vybrala jsem více než polovinu básní a k nim jsem se pokoušela vytvořit obrázek. Při tvorbě návrhů jsem vycházela jak z názvu, tak i z obsahu básně, většinou jsem si našla jedno slovo, které mě zaujalo.

Obr. 63. – kresebné návrhy ilustrací

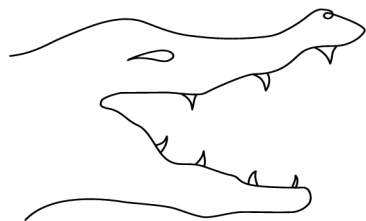

Obr. 64. – kresebný návrh ilustrací

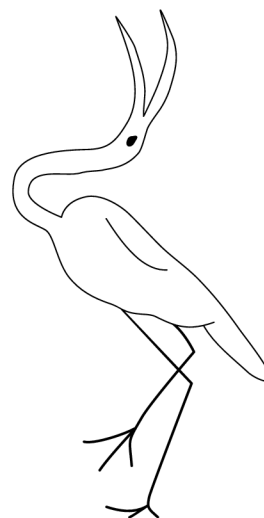
Vybrané kresebné návrhy jsem překreslila v grafickém programu Affinity Designer za pomoci grafického tabletu a pera. Všechny jsou nakresleny barvou C=0, M=0, Y=0, K=100, tedy barvou černou. Zvolila jsem tloušťku linie 0,5 pt. Celkem jsem nakreslila a následně graficky zpracovala 34 ilustrací.

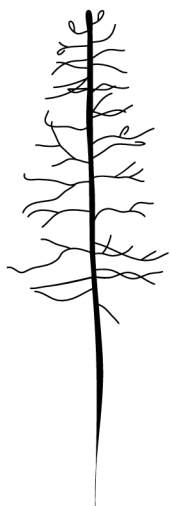
Obr. 65. – ilustrace Bernardýni

Obr. 66. – ilustrace Krokodýl turista

Obr. 67. – ilustrace Marnivý ibis

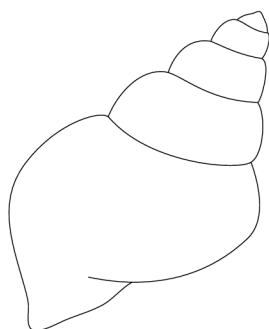
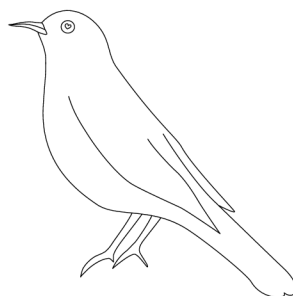
Obr. 68. – ilustrace Borovice

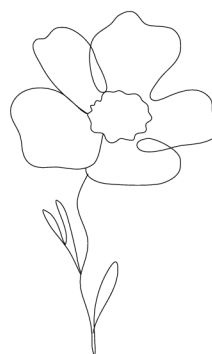
Obr. 69. – ilustrace Ohníčky

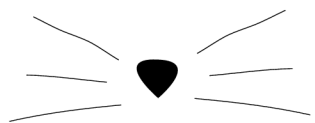
Obr. 70. – ilustrace Láska dělá divy

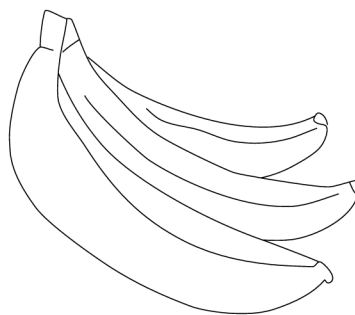
Obr. 71. – ilustrace Lastury

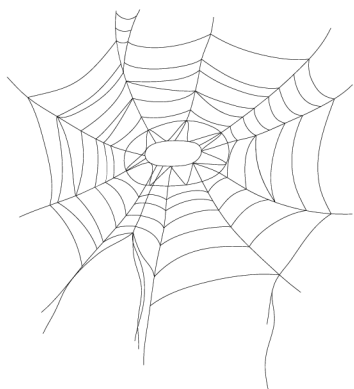
Obr. 72. ilustrace Když rozkvetou šípky

Obr. 73. – ilustrace Myši trampoty

Obr. 74. – ilustrace O gorile

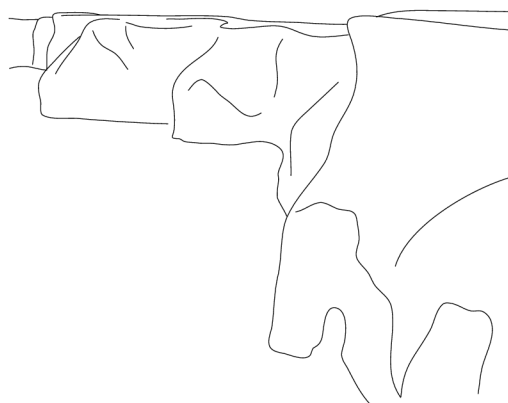
Obr. 75. – ilustrace Léto utíká

Obr. 76. – ilustrace Bruslení

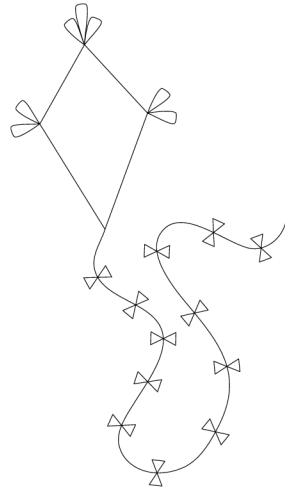
Obr. 77. – ilustrace Veselé bublinky

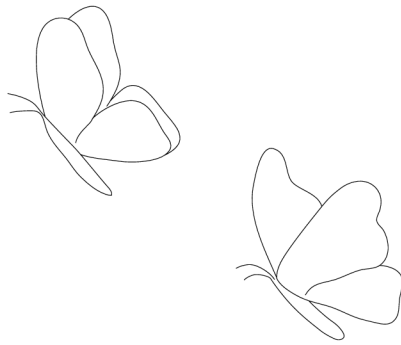
Obr. 78. – ilustrace Útesy

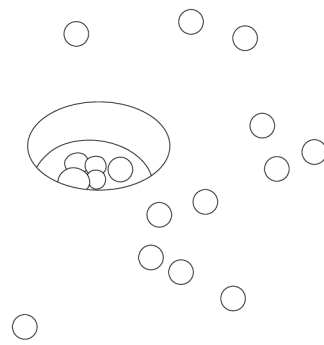
Obr. 79. – ilustrace Želva

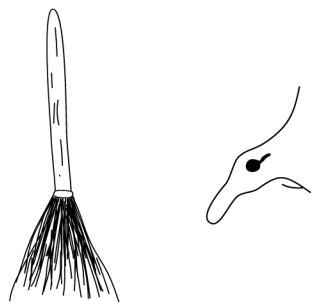
Obr. 80. – ilustrace Na draka

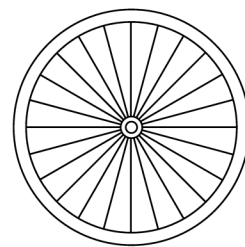
Obr. 81. – ilustrace Tanec s motýly

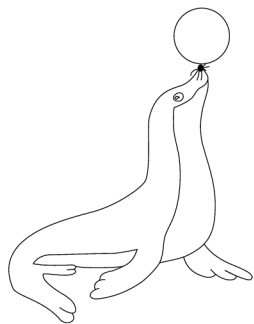
Obr. 82. – ilustrace O cvrčkovi

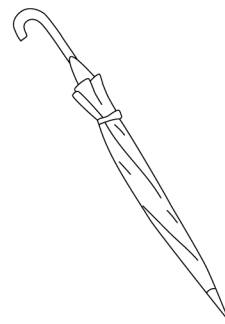
Obr. 83. – ilustrace Čarodějnice

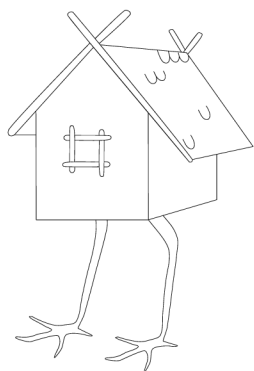
Obr. 84. – ilustrace Napojení na duši

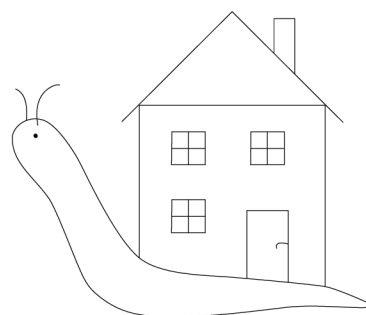
Obr. 85. – ilustrace Lachtani

Obr. 86. – ilustrace Kouzelný deštník

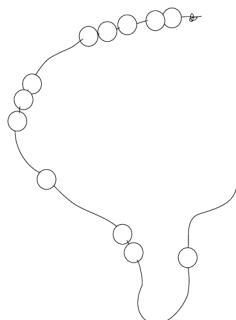
Obr. 87. – ilustrace Konec baby Jagy

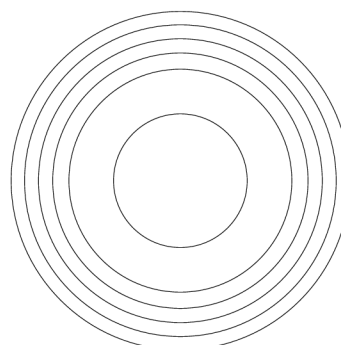
Obr. 88. – Chytrý šnek

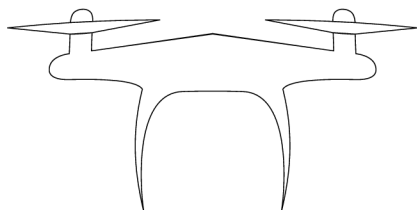
Obr. 89. – ilustrace Na obláčku

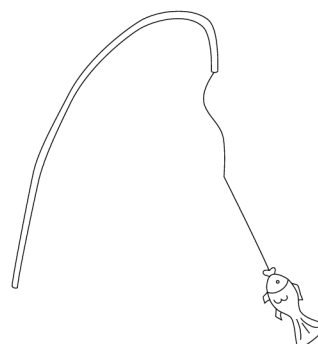
Obr. 90. – ilustrace Korálky prvních jeřabin

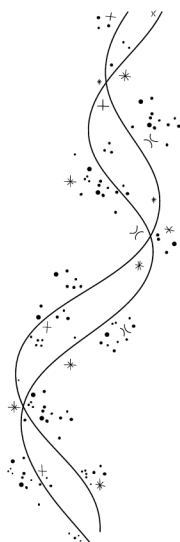
Obr. 91. – ilustrace Pruhy z duhy

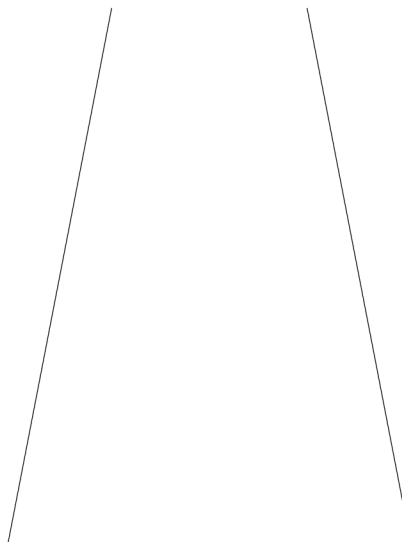
Obr. 92. – ilustrace Houby budoucnosti

Obr. 93. – ilustrace Ticho u rybníka

Obr. 94. – ilustrace Uzličky

Obr. 95. – ilustrace Mezi kolejemi

10.7. Vazba

Zvolila jsem tuhou knižní vazbu V8, při které je knižní blok spojen s deskou z tvrdé lepenky. Lepenka může být potažena plátnem, koženkou, laminátovým potahem nebo papírem. U tohoto typu vazby není možné materiály kombinovat a výběr materiálu se odvíjí mmj. i podle tloušťky knihy. Papírové archy jsou po částech pokládány na sebe a spojeny tavnou nití do knižního bloku. Po spojení do knižního bloku se provede ořez tří stran a blok se následně zavěšuje vlepením předsádky do lepenkových desek. Pro knihu Cibuloviny jsem se rozhodla pro vazbu potaženou papírem a bílou čistou předsádku bez ilustrace. Zvolila jsem rovný hřbet knihy a kapitálek bílé barvy.⁴³

10.8. Obálka

Obálka je tedy tvořena lepenkou potaženou papírem s laminem. Titulní strana obálky obsahuje název knihy a jméno autorky. Jsou umístěné ve dvou řádcích pod sebou. Tyto dva údaje se nachází i na hřbetu knihy a na zadní straně je stylizovaná lineární ilustrace cibule. U obálky jsem se rozhodovala mezi papírem krémové barvy a bílé barvy, nakonec byl zvolen bílý papír, který je potažen folií světle žluté barvy. Barva obalu je tak v souladu s nažloutlými listy knižního bloku. Vazba knihy je potažena matným laminem o hmotnosti 150g. Písmo textu je ve shodě s písmem celé knihy. Barva písma

⁴³ BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconimica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3. s. 149-150.

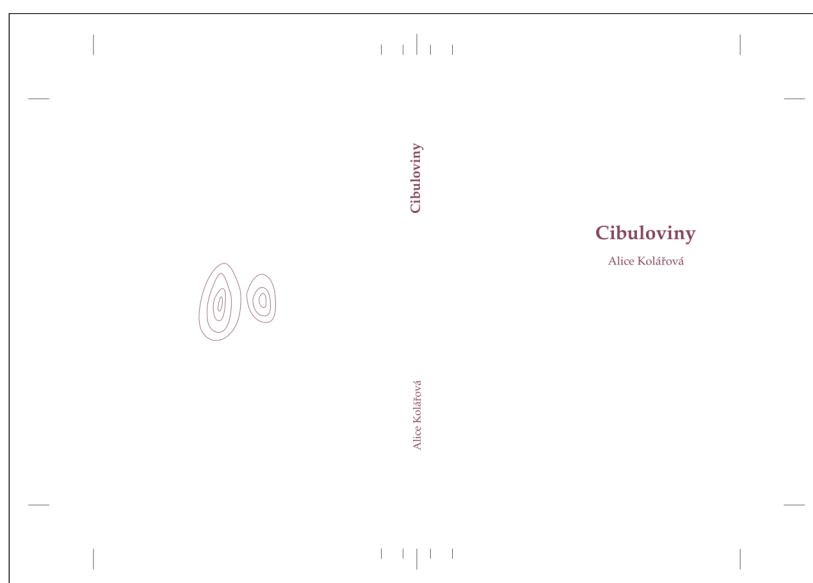
BERAN, Vladimír, kolektiv. *Aktualizovaný typografický manuál*. Vyd. 8. Praha: Grafické studio Kafka design. 2016. s. 18-19.

a ilustrace je C=45, M=81, Y=45, K=22 a byla vybrána ze vzorníku barev, který jsem vytvořila. Celkově je obálka tvořena v minimalistickém a decentním stylu.

Rozvržení obálky jsem nejprve navrhla kresbou, vznikly tak různé varianty s kompozičním rozvržením textu a také návrhy ilustrací na obálku, které vychází z názvu knihy. Kresebné studie cibulí jsem následně převedla v grafickém programu do vektoru a vzniklo postupně několik variant obálky.

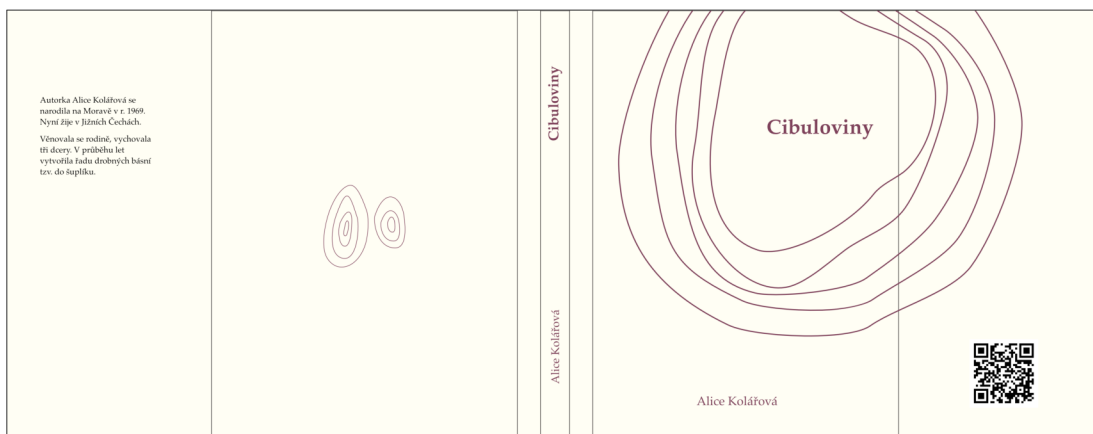
Obr. 96. – návrh ilustrace

Obr. 97. – návrh knižní obálky

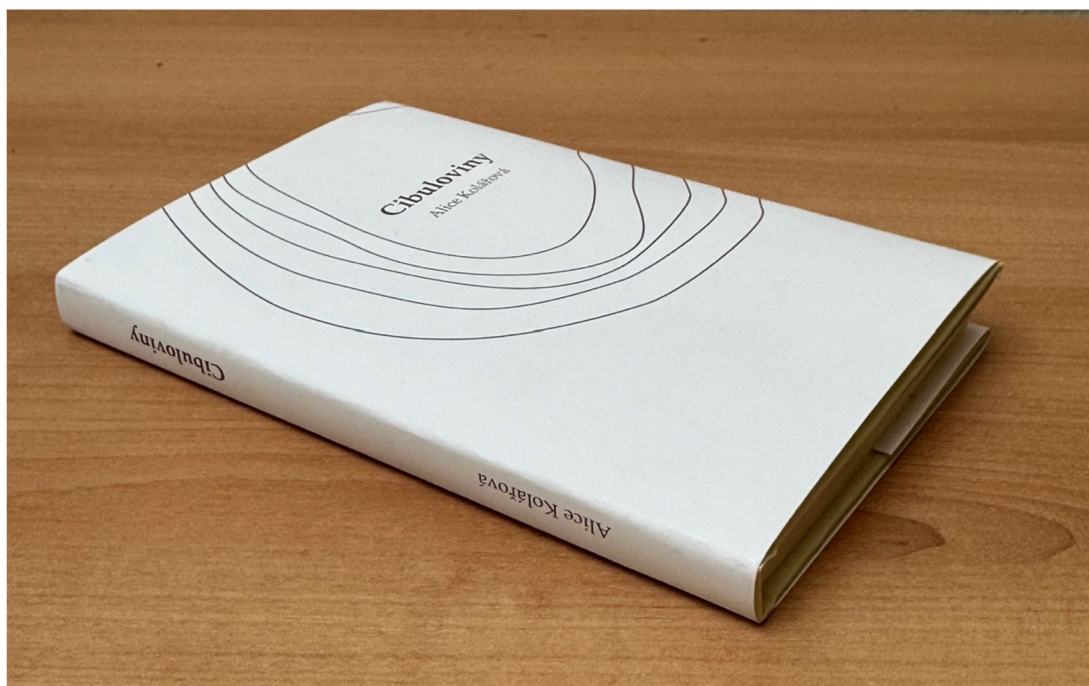
10.9. Přebal

Přebal knihy je samozřejmě vytvořen ve stejném grafickém stylu jako obal a koresponduje barevností a fontem písma s celou knihou. Na titulní straně obalu je název knihy a jméno autorky, umístěné na stejné pozici jako na obalu knihy, s výjimkou toho, že jsou tyto údaje usazené do ilustrace cibule, která přesahuje do levé přebalové záložky. Na zadní části je ilustrace cibule umístěna na stejném místě jako na obalu. Na levé přebalové záložce je QR kód odkazující na instagramový účet autorky, na kterém své básně publikuje. Čtenář si tak může přečíst další básně, které v knize nejsou obsaženy. Na pravé záložce je krátká biografie o autorce. Opět i u přebalu jsem se rozhodovala nad barvou (krémová nebo bílá) a typem papíru (lesklý nebo matný). Zvolila jsem lesklý bílý papír.

Obr. 98. – návrh na přebal knihy

11. Finální podoba knihy

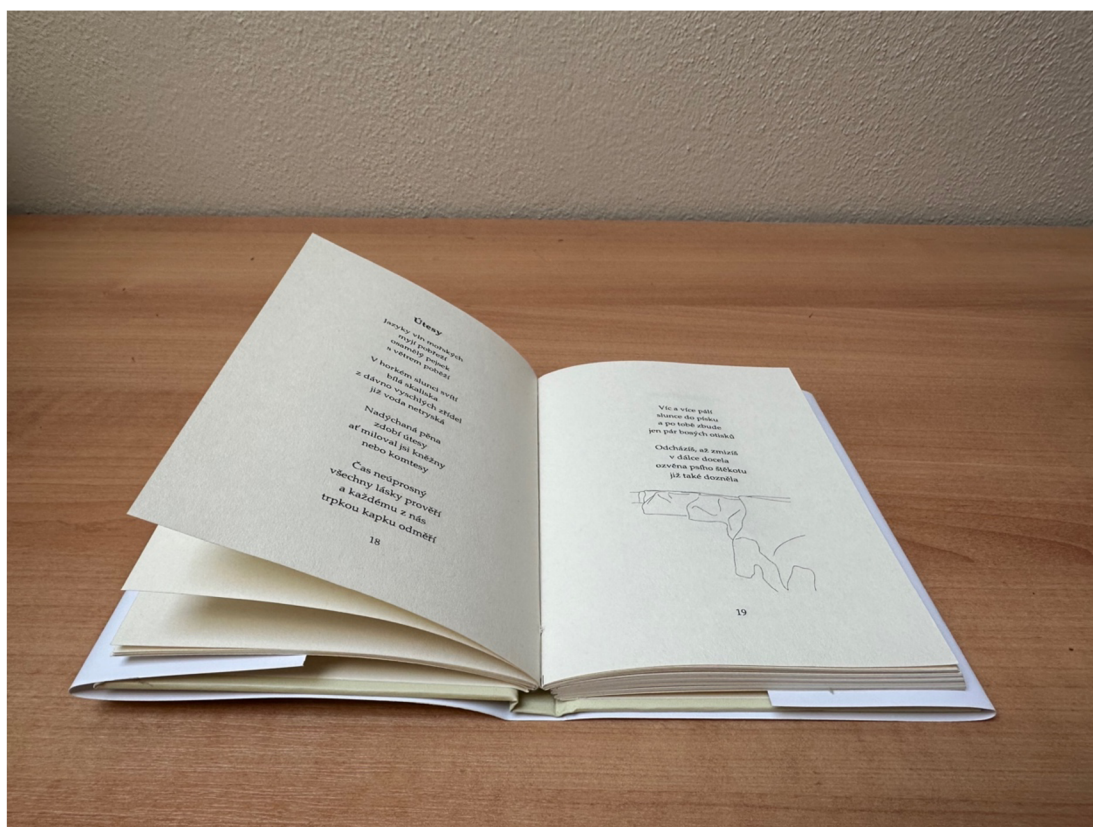
Obr. 99. – Kniha Cibuloviny

Obr. 100. – Kniha Cibuloviny

Obr. 101. – Kniha Cibuloviny

Obr. 102. – Kniha Cibuloviny

III. DIDAKTICKÁ ČÁST

12. Didaktický výstup

Výtvarná řada: Grafická úprava knihy K. J. Erbena – Kytice

Téma hodiny: Ilustrace textu (2 × 45 minut)

Ročník: VIII. A, VIII. B

Počet žáků: 17

Předmět: Výtvarná výchova

Mezipředmětové vztahy: Český jazyk a literatura

Propojení obsahu edukace s uměním a kulturou: Krátká prezentace o knižní ilustraci s ukázkou ilustrací od Míly Fürstové a Jana Zrzavého.

Vzdělávací cíle:

Kognitivní cíle: Žák dokáže charakterizovat význam knižní ilustrace.

Afektivní cíle: Žák dokáže zhodnotit svou výslednou práci.

Psychomotorické cíle: Žák dokáže tvořit zcela samostatně ilustrace související s textem.

Výuková metoda: Slovní, dovednostně-praktické, názorně demonstrační.

Organizační forma výuky: individuální práce.

Pomůcky: Papír o formátu A4 (200g), tužky, tuže, pastely, vodové barvy, texty básní.

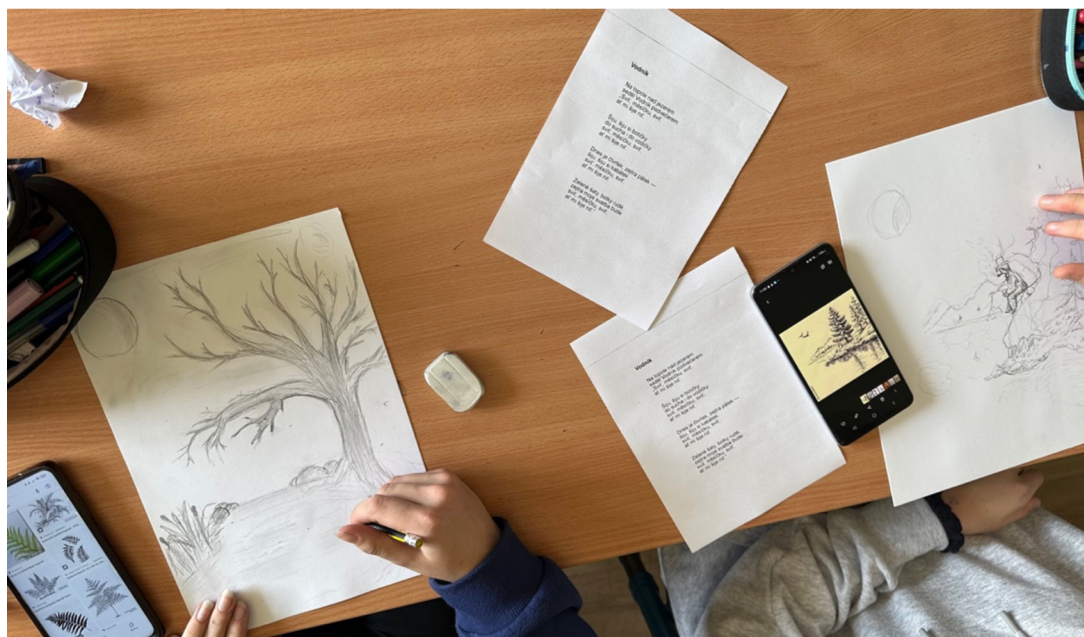
Organizace a průběh hodiny:

Po zahájení hodiny a splnění náležitostí začala hodina, ve které padaly otázky směřující k žákům – *Co je ilustrace? Jaké znáte autory básní? Kdo napsal sbírku Kytici?* Poté následovala prezentace o knižní ilustraci a o dvou výtvarnících, kteří vytvořili ilustrace ke Kytici. Následně bylo sděleno zadání výtvarného úkolu ve znění: *Vytvořte kresebnou ilustraci k básni K. J. Erbena.* Na výběr měli žáci básně *Vodník* a *Svatební košile*. Po rozdání papíru s vytištěnými básněmi přečetla náhodně zvolená žákyně ve třídě básně nahlas a hned poté začali žáci samostatně pracovat. Tvořili přibližně šedesát minut. Tato časová dotace byla u většiny žáků dostačující. Pracovali s bílým tvrdým papírem o velikosti A4. Volba pomůcek záležela na preferencích žáků. Zvolili kresbu tužkou, pastely nebo malovali vodovými barvami. Po ukončení hodiny žáci diskutovali a hodnotili své výtvary.

Hodnocení a reflexe:

Při závěrečném hodnocení se zohledňuje zda žák dokázal propojit ilustraci s básní. Hodina probíhala v klidu a bez problému. Žáci motivovaně pracovali. Ve třídě nebyl hluk. Všichni pochopili a splnili zadání. Mohla jsem více chodit mezi lavicemi. Z hodiny jsem měla dobrý pocit, stejně tak i z celé praxe. Organizace hodiny byla z mého pohledu dobrá.

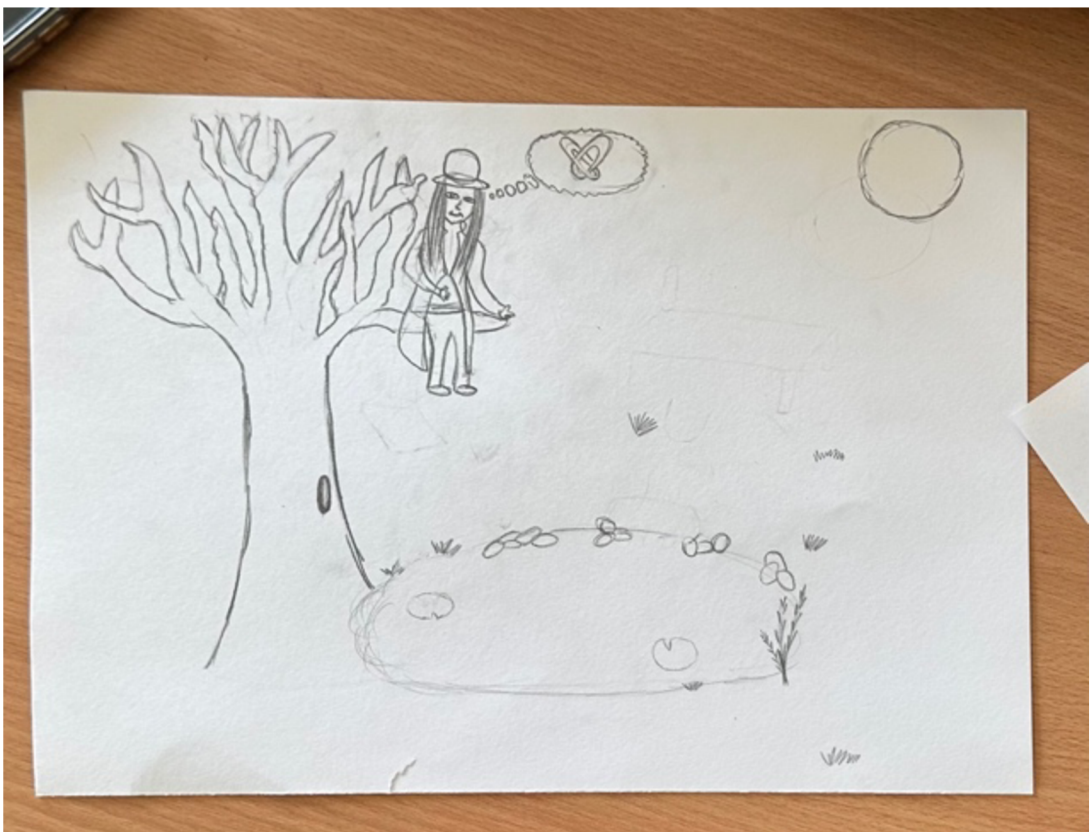
Fotodokumentace hodiny:

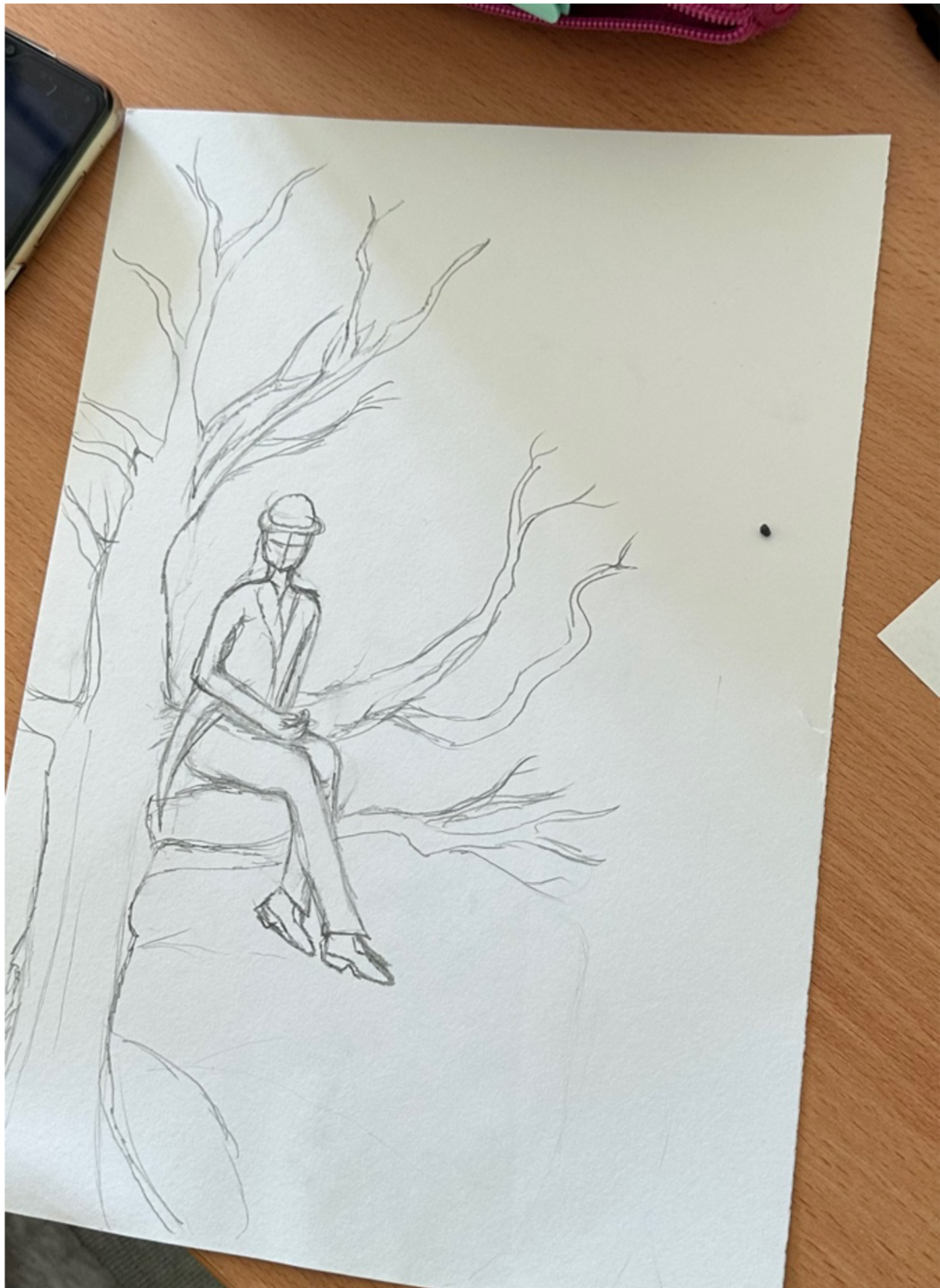
Obr. 103. – fotodokumentace hodiny

Obr. 104. – fotodokumentace hodiny

Obr. 105. – fotodokumentace hodiny

Obr. 106. – fotodokumentace hodiny

Nerealizovaná část – Návrh na další hodinu rozvíjející téma: Grafická úprava knihy. Téma hodiny: **Tvorba knižní obálky**. Zadání pro žáky by znělo: „Vytvořte knižní obal Vaší oblíbené knihy“. Žáci by si vybrali svou nejoblíbenější knihu, pro kterou by vytvořili novou výtvarně zajímavou obálku (= titulní strana, hřbet, zadní strana). Časová dotace pro tento výtvarný úkol bude zabírat asi tři až čtyři vyučovací hodiny. K realizaci by si mohli zvolit různé výtvarné techniky. Obálka musí obsahovat: název, autora a ilustraci, která souvisí s obsahem knihy. Pomůcky pro výtvarný úkol: papír formátu A3, skicové papíry, šablona s rozkresem obálky, výtvarné potřeby (barvy, fixy, tužky, nůžky, štětce, lepidlo nebo oboustranná páska ...), lepenka.

Žáci nejdříve zhlédnou ukázky knižních obalů. Prvním krokem vlastní tvorby je volba knihy. Jakmile si vyberou knihu, vytvoří kresebný návrh na měkký skicový papír. Po konzultování návrhu s učitelem mohou žáci pokračovat v práci. Vezmou si šablona s rozkresem a tvrdý papír. Pomocí šablony si přenesou na tvrdý papír rozkres obálky. Volba výtvarných potřeb a výtvarné techniky bude volná. Vzniknou tak různorodé výsledky. Samotná tvorba obálky zabere minimálně 80 minut.

Po zhotovení obálky na papíře žáci obdrží tři kusy lepenky, dvě ve velikosti stran a jeden kus určený pro hřbet. Tyto části lepenky přilepí k druhé straně tvrdého papíru s vytvořenou knižní obálkou. Lepenka musí být umístěná přesně. Přesahující část papíru následně přehnou a přilepí do vnitřní strany. Vznikne pevný knižní obal, na který může navazovat další výtvarný úkol – **Tvorba knižního bloku**. Žáci by zkusili vytvořit knižní blok, který si následně upevní s již vytvořenou obálkou. K tomuto úkolu jsou potřebné následující pomůcky: jehla a nit, měkké papíry formátu A4, nůžky, pravítko a tužka. Výtvarný úkol zabere dvě vyučovací hodiny. Každý žák dostane 20 kusů papíru, ty si přeloží na poloviny. Přeložené papíry si rozdělí do skupin po pěti kusech. Papíry vloží do sebe a pravítkem a tužkou si vyznačí body kudy bude procházet nit. Po názorně demonstrační ukázce budou žáci opakovat postup sešití papírů do jednoho bloku. Vzniknou čtyři bloky, které se nakonec sešijí k sobě. Knižní blok se nakonec upevní lepidlem k obálce. Žák tak vytvoří celou knihu.

Závěr

Výsledkem mé magisterské diplomové práce je nová kniha s básnickou sbírkou Alice Kolářové Cibuloviny. Sbíрка je určena pro starší čtenáře. K práci na ilustracích a grafické úpravě této knihy mi pomohla teoretická část. Z podrobných rešerší jiných aktivních spisovatelů, ilustrací, sazby a obalů knih jsem vycházela při své práci, kterou podrobně popisuji v praktické části. Tvorba rešerší ilustrátorů knih nebyla snadná, neboť bylo velmi obtížné najít ilustrátory, kteří ilustrují básně pro starší čtenáře a ještě k tomu využívají techniku, kterou jsem zvolila.

Výstupem z praktické části je nová kniha s ilustracemi v tuhé vazbě V8. Při návrzích ilustrací jsem postupně pracovala s různými technikami a nakonec byly zvoleny ilustrace formou vektorové křivky, která je mi nejbližší. Ilustrace decentně doplňují text, byla tak zachována jeho dominance. Sazba knihy vznikla v programu Adobe InDesign. Autorka doposud sdílela vybrané básně pouze na svém instagramovém účtu. Kniha Cibuloviny je tedy její první fyzicky existující knihou. Fotodokumentace knihy je součástí praktické části a vlastní kniha je přiložena jako příloha k magisterské práci.

V didaktické části jsem popsala svou hodinu výtvarné výchovy v 8. ročníku, která proběhla na mé první souvislé pedagogické praxi. Zvolila jsem výtvarný úkol zaměřující se na tvorbu knižní ilustrace. V době konání praxe jsem již přemýšlela o tom, že v diplomové práci bych se chtěla zabývat sazbou a ilustrací knihy, a z toho jsem také při této konkrétní hodině vycházela a zvolila jsem pro žáky zadání vytvořit ilustraci ke knize s básněmi. Při výběru knihy jsem se inspirovala v tematickém plánu předmětu český jazyk a literatura pro osmý ročník. Mezi autory spadajícími do výuky 8.ročníku byl i Karel Jaromír Erben, jehož knihu Kytice také zmiňuji v rešerší grafických úprav knih. Vzniklo tak zadání, které mezipředmětově propojilo výtvarnou výchovu a český jazyk.

Seznam literatury

Seznam knižní literatury

AMBROSE, Gavin; HARRIS, Paul. *Grafický design: Typografie*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, a. s. 2010. ISBN 978-80-251-2967-8.

BERAN, Vladimír, kolektiv. *Aktualizovaný typografický manuál*. Vyd. 8. Praha: Grafické studio Kafka design. 2016.

BEDŘICHOVÁ, Jana; HORNÝ, Stanislav. *Počítačová typografie a sazba*. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Oeconomica. 2013. ISBN 978-80-245-1946-3.

DĚŽIŇSKÝ, Milan. *Šestý prst*. Vyd. 1. Brno: Host. 2022. ISBN 978-80-275-1097-9.

ELY, Steve; KUNIAL, Zaffar; SHIRE, Warsan; RIELY, Denise. *The Pity*. Vyd. 1. Poetry Society. 2014. ISBN 978-1900771856.

ERBEN, Karel Jaromír; FÜRSTOVÁ, Míla. *Kytice*. Vyd. 1. Praha: Odeon. 2020. ISBN 978-80-207-1986-7.

HÁJKOVÁ, Natálie. *Naked*. Vyd. 1. Praha: Pointa. 2024. ISBN 978-80-7691-235-9.

HANÁKOVÁ, Sylva. *Mámám*. Vyd. 1. Praha: Pointa. 2023. ISBN 978-80-7650-982-5.

HERMANNOVÁ, Lucie. *báSNĚNÍ*. Vyd. 1. Praha: Pointa. 2021. ISBN 978-80-7650-392-2.

HORNÝ, Stanislav. *Praktická učebnice typografie a sazby*. Vyd. 1. Professional Publishing, s. r. o. 2018. ISBN 978-80-88260-27-1.

CHRÁSTECKÁ, Adéla. *Všechno, co jsem zapomněla*. Praha: Pointa. 2023. ISBN 978-80-7650-983-2.

KAŠČÁK, Jozef. *Farby života*. Vyd. 1. HladoHlas Group. 2014. ISBN 978-80-89711-21-5.

KIERAN, S. Edward. *Bod*. Vyd. 1. Praha: Euromedia Group. 2022. ISBN 978-80-242-7907-7

KOČIČKA, Pavel; BLAŽEK, Filip. *Praktická typografie*. Vyd. 2. Brno: Computer Press, a. s. 2004. ISBN 80-722-6385-4.

KOKOTKOVÁ, Natálie. *Útržky: stále ztracená v sobě*. Vyd. 1. Praha: Pointa. 2023. ISBN 978-80-7691-019-5.

KOLÍNSKÝ, Radek. *Rána(,) milostivá*. Vyd. 1. Praha: Pointa. 2020. ISBN 978-80-7650-288-8.

LUŇÁČKOVÁ, Alžběta. *Pravý úhel*. Vyd. 1. Brno: Host. 2020. ISBN 978-80-275-0304-9.

MARINOVÁ, Marta. *Zrcátka*. Vyd.1. Praha: Omega Publishing Group s. r. o. 2023. ISBN 978-80-277-4160-1.

MENDĚL, Jan. *Skrze sebe změním tebe*. Vyd. 1. Noxi, s. r. o. 2018. ISBN 978-80-8111-507-3.

MENDROKOVÁ, Danuta. *Radosti a strasti lidské duše*. Vyd. 1. Praha: Pointa. 2023. ISBN 978-80-7691-167-3.

PECINA, Martin. *Knihy a typografie*. Vyd 3. Brno: nakladatelství Host, s. r. o. 2017. ISBN 978-80-7577-040-0.

PECINA, Martin. *Perverše*. Vyd. 1. Brno: Host. 2010. ISBN 978-80-7294-370-8.

POLÁCH, Vladimír P. *Úvod do typografie a počítačové grafiky*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2018. ISBN 978-80-244-2063-9.

RANDAU, Tessa. *Hory, mlha, láska a já*. Vyd. 1. Brno: Kazda. 2024. ISBN 978-80-7670-167-0.

SATORIA, Patrik. *Inventura 37*. Vyd. 1. Praha: Pointa. 2021. ISBN 978-80-7650-156-0.

SEIFERT, Jaroslav. *Maminka*. Vyd. 10. Praha: Albatros. 2022. ISBN 978-80-00-06885-5.

STEHLÍKOVÁ, Olga. *Zkouška Sirén*. Vyd. 1. Brno: Host. 2022. ISBN 978-80-275-1347-5.

SVĚDIROHOVÁ, Pavla. *Cena za slzu*. Vyd. 1. Praha: Pointa. 2023. ISBN 978-80-7691-184-0.

VÁLOVÁ, Zuzana. *Kousek světla*. Vyd. 1. Praha: Pointa. 2021. ISBN 978-80-7650-362-5.

VENCÁLKOVÁ, Bára. *Na hraně*. Vyd. 1. Brno. 2019. ISBN 978-80-907582-0-9.

VLASÁKOVÁ, Klára. *Spiritistky*. Vyd. 1. Praha: Lipník. 2020. ISBN 978-80-907990-0-4.

VÍTA, Adéla. *Sněhová bouře*. Vyd. 1. Praha: Pointa. 2024. ISBN 978-80-7691-239-7.

ZATLOUKALOVÁ, Kristýna M. *Zrcadlo*. Vyd. 1. Praha: Pointa. 2023. ISBN 978-80-7691-230-4.

ŽÁČKOVÁ, Ivana. *Na křídlech melancholie*. Vyd. 1. Praha: Pointa. 2021. ISBN 978-80-7650-157-7.

Seznam internetových zdrojů

About me. Rupi Kaur. 2024. Online. Dostupné z: <https://rupikaur.com/pages/about-me> [cit. 2024-03-07].

Bio. Book-design.eu. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://www.book-design.eu/bio.html> [cit. 2024-04-03].

Bod. Kanzelsberger. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://www.kanzelsberger.cz/v/1556945/bod> [cit. 2024-03-11].

Cena Jiřího Ortena. 2018. Online. Dostupné z: <https://www.cenajirihoortena.cz> [cit. 2024-01-20].

Cena Jiřího Ortena. Czechlit. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/hlavni-oceneni/cena-jiriho-ortena/> [cit. 2024-01-20].

Cena Václava Buriana Olomouc. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://www.cvbo.cz> [cit. 2024-04-05].

Děžinský Milan. Host Brno. 2018. Online. Dostupné z: <https://www.hostbrno.cz/dezinsky-milan/> [cit. 2024-01-27].

Farby života. Booktook. 2024. Online. Dostupné z: <https://www.booktook.cz/v/2317093/farby-zivota> [cit. 2024-01-26].

Grafické trendy 2024 – Podívejte se, co se dostává na vrchol. Justprint. 2023. Online. Dostupné z: <https://justprint.cz/blog/graficke-trendy-2024-podivejte-se-co-se-dostava-na-vrchol/> [cit. 2024-03-07].

Její díla vlastní Mick Jagger i Alžběta II. Nyní Míla Fürstová ilustrovala Erbenovu Kytici. Forbes. 2020. Online. Dostupné z: <https://forbes.cz/jeji-dila-vlastn-mick-jagger-i-alzbeta-ii-nyni-mila-furstova-nailustrovala-erbenovu-kytici/> [cit. 2024-03-13].

Juliana Chomová .Artmat. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://www.artmat.eu/umelci/cesko/juliana-chomova> [cit. 2024-03-13].

Kytice. Booktook. 2024. Online. Dostupné z: <https://www.booktook.cz/v/2157184/kytice> [cit. 2024-01-27].

Lvoe II. Martinus.cz. 2024. Online. Dostupné z: <https://www.martinus.cz/2872241-lvoe-ii/kniha> [cit. 2024-04-04].

Minimalismus. Ilinčev. [nedatováno] Online. Dostupné z: <https://www.ilincev.com/minimalismus> [cit. 2024-03-07].

O liteře. Magnesia Litera. [nedatováno] Online. Dostupné z: <https://www.magnesia-litera.cz/o-litere/> [cit. 2024-01-20].

- O mne. Jan Mendel. 2016. Online. Dostupné z: <https://www.janmendel.com/clanky/o-mne/> [cit. 2024-01-27].
- Paci, paci, pacičky. Památník národního písemnictví. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/paci-paci-pacičky/> [cit. 2024-04-04].
- Perverše. Book design.eu. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://www.book-design.eu/portfolio/perverse.html> [cit. 2024-01-28].
- Pravý úhel. Host Brno. 2018. Online. Dostupné z: <https://www.hostbrno.cz/pravy-uhel/> [cit. 2024-01-28].
- Radosti a strasti lidské duše. Albatrosmedia.cz. 2024. Online. Dostupné z: https://www.albatrosmedia.cz/tituly/86076491/radosti-a-strasti-lidske-duse/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQiAoeGuBhCBARIsAGfKY7xk2fx9N4hedorWbZIpwlon8IUby5iWToOuBNnTtNNU3_n45UnaTQgaAo8iEALw_wcB [cit. 2024-02-23].
- Ruth Botzenhardt. Illustrationsource. 2024. Online. Dostupné z: <https://www.illustrationsource.com/oas/artist/2/> [cit. 2024-03-07].
- Statut ceny. Cena Jiřího Ortena. 2018. Online. Dostupné z: <https://www.cenajirihoortena.cz/statut-ceny/> [cit. 2024-01-20].
- Státní cena za literaturu. Czechlit. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/hlavni-oceneni/statni-cena-za-literaturu/> [cit. 2024-01-20].
- Státní cena za literaturu a státní cena za překladatelské dílo. Ministerstvo kultury. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/statni-cena-za-literaturu-a-statni-cena-za-prekladatelske-dilo-laureati-cs-109> [cit. 2024-01-20].
- Stehlíková Olga. Host Brno. 2018. Online. Dostupné z: <https://www.hostbrno.cz/stehlikova-olga/> [cit. 2024-01-27].
- STEHLÍKOVÁ, Olga; ZEDNÍK, Ladislav. Současná česká poezie. Czechlit. 2017. Online. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/feature/soucasna-ceska-poezie/> [cit. 2024-01-20].
- ŠIDÁK, Pavel. Česká poezie od roku 2000 do současnosti – Poznámky k české literatuře pro děti a mládež. Čtenář. 2014. Online. Dostupné z: <https://www.svkkl.cz/en/ctenar/clanek/952> [cit. 2024-03-18].
- The Pitty. The poetry society. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://poetrysociety.org.uk/education/education-archive/first-world-war/the-pitty/> [cit. 2024-04-04].
- Trendy v grafickém designu 2023. ImperialMedia. 2023. Online. Dostupné z: <https://www.imperialmedia.cz/trendy-v-grafickem-designu-2023/> [cit. 2024-03-07].

Velký přehled trendů pro rok 2024 v grafice a webdesignu. Beneš&Milch. 2024. Online. Dostupné z: <https://www.benes-michl.cz/blog/velky-prehled-trendu-pro-rok-2024-v-grafice-a-webdesignu/> [cit. 2024-03-07].

Všechno, co jsem zapomněla. Luxor. 2024. Online. Dostupné z: <https://www.luxor.cz/v/1930448/vsechno-co-jsem-zapomnela> [cit. 2024-01-26].

Zrcadlo. Albatromedia.cz. [nedatováno]. Online. Dostupné z: <https://www.albatrosmedia.cz/tituly/87682527/zrcadlo/> [cit. 2024-04-0].

Obrázkové zdroje

Obr. 1: Richardovy básně. Dostupné z:

https://www.instagram.com/p/CxNSOVwN8At/?utm_source=ig_web_copy_link

Obr. 2: Báseň „Je změna život?“. Dostupné z:

https://www.instagram.com/p/CrnCrRiMV5t/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWFIZA==

Obr. 3: Báseň z instagramového účtu @vpasti. Dostupné z:

https://www.instagram.com/p/CBvgMNfAueB/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWFIZA==

Obr. 4: Báseň od autora M.K. Dostupné z:

https://www.instagram.com/p/C4UsDAStAff/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWFIZA==

Obr. 5: Ukázka autorské tvorby z instagramového profilu @psano_srdcem.

Dostupné z: https://www.instagram.com/p/CqYo9zDsh-y/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWFIZA==

Obr. 6: Báseň od Bány Vencáلكové. Dostupné z:

https://www.instagram.com/p/C2c7df_sU0k/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWFIZA==

Obr. 7: Báseň z instagramového účtu @basne_pro_vsechny. Dostupné z:

https://www.instagram.com/p/BztWEpNolFK/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWFIZA%3D%3D

Obr. 8: Báseň z instagramového účtu @stillexpoesie. Dostupné z:

https://www.instagram.com/p/C1Ws_LbtszH/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWFIZA%3D%3D

Obr. 9: Báseň z instagramového účtu @liskoviny. Dostupné z:

https://www.instagram.com/p/CeT0EZ5KwIr/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWFIZA==

Obr. 10: Obal knihy Bod. Dostupné z:

https://www.databazeknih.cz/img/books/49_/492388/bmid_bod-h7P-492388.jpg

Obr. 11: Obal knihy Radosti a strasti lidské duše. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/Product/86076491/?ts=638320527570830000>

Obr. 12: Obal knihy Zkouška sirén. Dostupné z:

https://www.hostbrno.cz/files/e/5213/zkouska-siren_w350.jpeg

Obr. 13: Obal knihy Skrze sebe změním tebe. Dostupné z:

https://www.databazeknih.cz/img/books/39_/396739/big_skrze-sebe-zmenim-tebe-9eD-396739.png

Obr. 14: Obal knihy Šestý prst. Dostupné z:

https://www.hostbrno.cz/files/e/4871/sesty-prst_w350.jpeg

Obr. 15: Obal knihy Perverše. Dostupné z:

https://www.hostbrno.cz/files/e/2099/perverse_w350.jpeg

Obr. 16: Obal knihy Pravý úhel. Dostupné z:

https://www.hostbrno.cz/files/e/4169/pravy-uhel_w350.jpeg

Obr. 17: Obal knihy Všechno co jsem zapomněla. Dostupné z:

https://img.luxor.cz/detail_big/1000/700/produkty/9788076509832.webp?cbk=271802

Obr. 18: Obal knihy Farby Života. Dostupné z:

https://img.booktook.cz/detail_big/1000/700/produkty/9788089711215.webp?cbk=984051

Obr. 19: Obal knihy Kytice. Dostupné z:

https://img.booktook.cz/detail_big/1400/800/produkty/9788020719867.webp?cbk=984051

Obr. 20: Obal knihy The Pity. Dostupné z: <https://poetrysociety.org.uk/wp-content/uploads/2015/01/The-Pity-14-Book-Cover-554x800.jpg>

Obr. 21: Obal knihy LVOE II. Dostupné z: https://assets-global.website-files.com/632e0a91ebcca59aef0697ed/660dde076ced6e32cc9850c5_Amazon-Hero-p-800.webp

Obr. 22 : Obal knihy Zrcadlo. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/Product/87682527/?ts=638266948729100000>

Obr. 23: Sazba básně Hvězdy. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/91063176/?ts=638331753791470000>

Obr. 24: Sazba básně Pouštní píseň. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/91063178/?ts=638331753791470000>

Obr. 25: Sazba básně Paradox. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/92555839/?ts=638404332840600000>

Obr. 26: Sazba básně Lidská stonožka. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/92555843/?ts=638404332840600000>

Obr. 27: Sazba básně z knihy Naked. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/92649617/?ts=638404332840600000>

Obr. 28: Sazba básně Nepoučitelná. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/92649616/?ts=638404332840600000>

Obr. 29: Sazba básně z knihy Rána(,) mislostivá. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/70627378/?ts=637946397474200000>

Obr. 30: Sazba básně z knihy Rána(,) mislostivá. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/70627393/?ts=637946397474200000>

Obr. 31: sazba básně z knihy Inventura 37. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/74753930/?ts=637946397474200000>

Obr. 32: sazba básně z knihy Inventura 37. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/74753927/?ts=637946397474200000>

Obr. 33: sazba básně Řekni mi. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/77292916/?ts=637946397474200000>

Obr. 34: ilustrace z knihy Na křídlech melancholie. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/77292913/?ts=637946397474200000>

Obr. 35: sazba básně Sen. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/91066749/?ts=638331753791470000>

Obr. 36: Sazba básně Nechat jít. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/91066746/?ts=638331753791470000>

Obr. 37: Sazba básně Rozhodně. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/88961990/?ts=638175399797470000>

Obr. 38: Sazba básně Na začátku. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/88961991/?ts=638175399797470000>

Obr. 39: Sazba básně z knihy Kousek světa. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/79296959/?ts=637623259171930000>

Obr. 40: Sazba básně z knihy Kousek světa. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/79296955/?ts=637623259171930000>

Obr. 41: Sazba básně Život za okny. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/80128210/?ts=637946397474200000>

Obr. 42: Sazba básně V sítích sociálních. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/80128207/?ts=637946397474200000>

Obr. 43: Sazba básně z knihy Sama sobě nepřítelem. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/92649231/?ts=638404332840600000>

Obr. 44: – Ukázka ilustrace od Rupí Kaur. Dostupné z: https://bramptonist.com/wp-content/uploads/2015/03/1555279_797653350328943_2515394754124848412_n.jpg

Obr. 45: Obal knihy Hory, mlha, láska a já. Dostupné z:

<https://data.knizniklub.cz/book/059/696/0596963/large.jpg>

Obr. 46: Ilustrace k básni Mastný vlasy. Dostupné z:

https://obalky.kosmas.cz/ArticleFiles/522661/Ukazka.pdf/FILE/mamam_ukazka.pdf

Obr. 47: Ilustrace Natalie Juřečkové v knize Útržky. Dostupné z:

<https://www.google.cz/books/edition/Útržky/M2LDEAAAQBAJ?hl=cs&gbpv=1&pg=PA7&printsec=frontcover>

Obr. 48: Ukázka z knihy Jaroslava Seiferta Maminka. Dostupné z:

https://www.knihydobrovsky.cz/thumbs/default/book_preview/477485663/preview-1667833864-007.jpg

Obr. 49: Ukázka z knihy Zrcátka. Dostupné z:

https://issuu.com/knizni_klub/docs/9788027741601

Obr. 50: Ukázka z knihy Zrcátka. Dostupné z:

https://issuu.com/knizni_klub/docs/9788027741601

Obr. 51: Ukázka z knihy Na hraně. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/76847075/?ts=63794639747420000>

Obr. 52: Ukázka z knihy Spiritualistky. Dostupné z:

https://assets.bigcartel.com/product_images/296167647/DSC06317.jpg?auto=format&fit=max&w=2000

Obr. 53: Ukázka ilustrace z knihy Kytice. Dostupné z:

<https://forbesmedia.cz/uploads/2020/11/kytice-furstova-2020-01-1.jpg>

Obr. 54: Ukázka ilustrace z knihy Svět v mé hlavě. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/89729982/?ts=638236798562070000>

Obr. 55: Ukázka ilustrace z knihy Když si šlápneš na tkaničku. Dostupné z:

<https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/90843855/?ts=63838532367150000>

Obr. 56: Báseň z profilu @cibuloviny. Dostupné z:

https://www.instagram.com/p/CdJhRCPshCt/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWFIZA%3D%3D

Obr. 57: Návrhy zarovnání textu

Obr. 58: Návrhy zarovnání textu

Obr. 59: Vzorník barev

Obr. 60: Návrh na ilustrace

Obr. 61: Návrh na ilustrace

Obr. 62: Návrh na ilustrace

Obr. 63: Kresebné návrhy ilustrací

Obr. 64: Kresebné návrhy ilustrací

Obr. 65: Ilustrace Bernardýni

Obr. 66: Ilustrace Krokodýl turista

Obr. 67: Ilustrace Marnivý ibis

Obr. 68: Ilustrace Borovice

Obr. 69: Ilustrace Ohníčky

Obr. 70: Ilustrace Láska dělá divy

Obr. 71: Ilustrace Lastury

Obr. 72: Ilustrace Když rozkvetou šípky

Obr. 73: Ilustrace Myší trampoty

Obr. 74: Ilustrace O gorile

Obr. 75: Ilustrace Léto utíká

Obr. 76: Ilustrace Bruslení

Obr. 77: Ilustrace Veselé bublinky

Obr. 78: Ilustrace Útesy

Obr. 79: Ilustrace Želva

Obr. 80: Ilustrace Na draka

Obr. 81: Ilustrace Tanec s motýly

- Obr. 82:** Ilustrace O cvrčkovi
- Obr. 83:** Ilustrace Čarodějnice
- Obr. 84:** Ilustrace Napojení na duši
- Obr. 85:** Ilustrace Lachtani
- Obr. 86:** Ilustrace Kouzelný deštník
- Obr. 87:** Ilustrace Konec baby Jagy
- Obr. 88:** Ilustrace Chytrý šnek
- Obr. 89:** Ilustrace Na obláčku
- Obr. 90:** Ilustrace Korálky prvních jeřabin
- Obr. 91:** Ilustrace Pruhy z duhy
- Obr. 92:** Ilustrace Houby budoucnosti
- Obr. 93:** Ilustrace Ticho u rybníka
- Obr. 94:** Ilustrace Uzlíčky
- Obr. 95:** Ilustrace Mezi kolejemi
- Obr. 96:** Kresebný návrh ilustrací na obálku knihy
- Obr. 97:** Návrh knižní obálky
- Obr. 98:** Návrh na přebal knihy
- Obr. 99:** Fotodokumentace knihy Cibuloviny
- Obr. 100:** Fotodokumentace knihy Cibuloviny
- Obr. 101:** Fotodokumentace knihy Cibuloviny
- Obr. 102:** Fotodokumentace knihy Cibuloviny
- Obr. 103:** Fotodokumentace hodiny
- Obr. 104:** Fotodokumentace hodiny
- Obr. 105:** Fotodokumentace hodiny
- Obr. 106:** Fotodokumentace hodiny

Anotace

Jméno a Příjmení, titul:	Barbora Matušáková, Bc.
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	akad. soch. Tomáš Chorý, ArtD.
Rok obhajoby:	2024

Název práce:	Grafická úprava knihy
Název v angličtině:	Book design
Anotace práce:	V teoretické části se okrajově zabývá typografií a sazbou poezie. Obsahuje rešerše, které napomáhají při praktické části. Praktická část popisuje jednotlivé kroky při tvorbě knihy – tvorbu ilustrací a tvorbu sazby. Praktická část je ukončena fotodokumentací výsledné knihy. V didaktické části je popsána hodina výtvarné výchovy na 2. stupni ZŠ, která byla inspirována praktickou částí diplomové práce. Hodina byla zaměřena na tvorbu knižní ilustrace.
Klíčová slova:	Grafický design, typografie, kniha, knižní design, báseň, autorská kniha, ilustrace
Anotace v angličtině:	In the theoretical part, it deals with typography and typesetting of poetry. It includes research that aids in the practical section. The practical part describes individual steps in book creation – illustration creation and layout design. The practical section is concluded with photographic documentation of the resulting book. In the didactic part, a visual arts lesson at the elementary school is described, which was inspired by the practical section of the thesis. The lesson focused on book illustration creation.
Klíčová slova v angličtině:	Graphic design, typography, book, book design, poem, author's book, illustration
Přílohy vázané v práci:	Knihy
Rozsah práce:	82 stran
Jazyk práce:	český